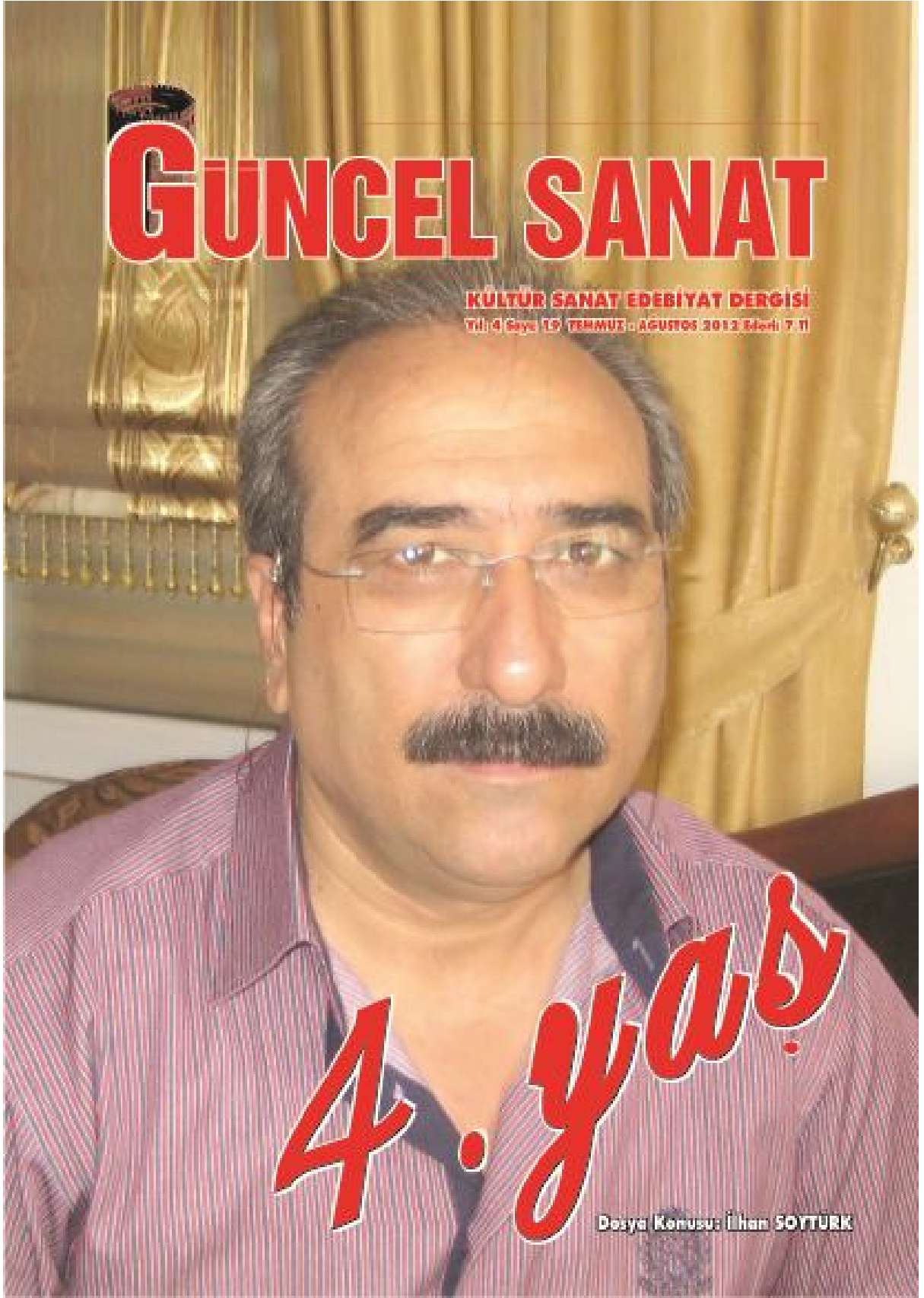

GÜNCEL SANAT

KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT DERGİSİ
Yıl:4 Sayı:19 TEMMUZ - AGUSTOS 2013 Meri: 7 TL

GÜNCEL SANAT DERGİSİ 4. YILINDA İLHAN SOYTÜRK İÇİN ÖZEL SAYI YAPTI. BU SAYIDA İLHAN SOYTÜRK'ÜN EDEBİYATA BAKIŞINI, KİTAPLARI HAKKINDA ÇIKAN YAZI VE DEĞERLENDİRMELERE YER VERDİ.

İLHAN SOYTÜRK'LE YAZARLIK SERÜVENİ ÜSTÜNE SOHBET

TACİM ÇİÇEK

1958 Sivas / Gemerek ilçesi Koca oğlu köyünde doğmuş. Ortaokulu ve liseyi ilçesinde, yüksek öğrenimini de Adana'da (Düziçi Eğitim Enstitüsü) tamamlamış. Çeşitli yerlerde çalışmış. İzmir'e yerleşmiş ve burada da bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra emekli olmuş. Öğretmen eşiyile de şimdilerde gözbebekleri olan kızlarının (bir kızı var arkadaşımın.) eğitimi için çabaları. Zaten en yerinde olan ve de madden karşılığı beklenmeyen yatırımlarımızdan biri değil mi çocuklarımıza yaptığımız ve yapacağımız yatırımlar...

Öğrencilerine karşı titizlenen İlhan'ın kucak kucak kitaplar taşıdığıнын, kitap fuarları na götürdüğününün tanıklarındanım. 1998 yılında İzmir'de gerçekleşen tanışıklığımız öteden beri var olan yazınsal tanışıklığımızı daha da perçinledi. İşte tanışıklığımız yazınsal akrabalığa ve giderek sıkı bir dostluğa dönüştü desem hiç abartmış olmam. Yoksa az önce dediklerimi nasıl ve nerden bilebilirdim ki... Tabii öğretmenlik yanında edebiyata olan tutkusunu içten içe besledikçe bunu ertelemesi düşünülemezdi. İçinden taşan güzelliklerin özellikle çocuklar için olanların sumen altı edilmesi beklenemezdi. O bu serüveni anlatacak kuşkusuz, ama ben ondan önce davranıp size biraz olsun arkadaşım hakkında bilgi vermek istiyorum.

Dedim ya öğretmenlik büyük bir sevdası, hatta bir kanadı, öteki kanadı da yazmaktır bilirim. Onun ayaklarını yerden kesen kanatlar bunlardır. Siliyor göğümüzün karasını ve boyuyor sözcük sözcük kurduğu yapıtlarla.

Neler mi yapmış?

Güneydoğu gazetesi, Çağdaş Türk Dili, Kurgu, Aykırısanat, Çalı da öyküler; Anzilha, Minerva, Dördüncü Yeni, Yeni Aşk' ta şiirler, Öğretmen Dünyası ve Akköy dergilerinde de çeşitli yazılar yayımlanmış. 2001 Yılı Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü, Çocuk Romanı Yarışma sında " Sen Olabilirsin" adlı romanı ile ikinci olmuş. Daha çok çocuklar için yazan İlhan Soytürk' ün ilköğretim öğrencileri için (okuma - yazma öğretimine yardım ı) "Gözde" isimli 8 kitaplık bir seri hazırlamış. Öğretmenlik yaptığı yıllarda kendi okuttuğu öğrencilerle şiir atölyesi kurmuş. On Yaş Bizim Şiirimiz (Çocuk Şiirleri) kitabını oluşturmuş onlarla.

Çok yönlü ve üretken dostumun şimdiye kadar Anneler Günü, At ve İnatçı Eşek, Cum huriyet Çocuğu, Bisiklet de İstiyorum, Fatih Dede, Kırbaş, Okul Heyecanı, Sarı Kız ile Ak Kız, Yaşlı Kurbağa, Kırık Bisiklet, Sen de Olabilirsin, Işık İnsanlar adlı çocuk kitapları ile Alevlerin Halayı (büyükler için öykü) çeşitli yayınevleri tarafından yayımlandı. Bir de İlhan 'ın yayıncılığı var. Bunu atlamak onu eksik anlatmak olacak çünkü. Yitik Zamana Ağıt, (yetiş kinler için şiir) Canım Yanıyor, Karabasan, Feray' ın Düşü, (çocuk romanları) Sünnet, Yalancının Evi, Aykut, Karabaş, Ak Kız Sarı Kız, Al İbik ile Mor İbik, At İle İnatçı Eşek, Meraklı Keçi onun yayıncılığını üstlendiği yapıtlardır.

Neredeyse onun yazdıklarının tamamını okuyan biri olarak, yapıtlarında gördüğüm

noksanlıkları ve yanlışlıkları kimileyin söyledim, kimileyin yazdım. Ama bir şeyi belirtmem gerekiyor ki eğer insan yaptığı şeyse, yaptıkları insanın kendisidir. Bu gerçeklikten vardığım sonuç şu: Yazdıkları dostum gibi güleç yüzlü, sıcak, içten ve samimi...

İşte sözü, güleç yüzlü dostuma bırakıyorum.

Tacim Çiçek: *İlhan, izin verirsen söze şöyle girmek niyetindeyim... Yapıtlarında yal nızca kısa bir öz yaşamın var o kadar, en azından okurlarımız için yazma serüvenin nasıl baş ladiğini anlatır mısın? Yani yazmaya nasıl ve kimden / kimlerden dolayı karar verdin?*

İlhan Soytürk: Çocukluk ve gençlik yıllarım yoksulluk içinde geçti. Yoksulluk aileme özgü değildi; neredeyse o bölgedeki Türkmen köylerine özgüydü. Belki, her köyde ekonomik yönden kendi yağıyla kavrulabilen bir iki aile vardı, ama o zaman bunun ayrımında değildim.

Yetişkin olunca tutunacak dalımın olmayacağını anladım. Bozkırın ortasında, kıraç tarlalar da çalışacaksınız. Ektiğin ürünü (buğday, mercimek, arpa) ya alırsın ya da alamazsın. Ya da hasat tan sonra yorganı sırtlayıp kışın Mersin'e, Adana'ya portakal toplamaya gidersin. Ve ya yazın Kayseri'de inşaatlarda çalışırsın. Geleceğe yönelik bir ufuk görünmüyordu yani. Her şey boz bulanık, sanki bir belirsizlikti... Gelecek için olmazsa olmaz yol okumaktı. Babam da benim gibi düşünmüş ve bende bir ışık görmüş olmalı ki o çevrenin tek okulu olan ortaokula kaydımı yaptırdı. Ne acıdır ki köyümüzde bizden önce ortaokula giden Celal adında bir çocuk vardı. Ben orta okula başladığımda o da aynı yerde bulunan liseye gidiyordu. (Kaçınıcı sınıfta olduğunu anımsa mıyorum şimdi.) İlçemizde (Gemerek) liseyi güçlükle okudum. Kısa yoldan hayata atılmak, para kazanmak zorundaydım. Sorumluluk duyduğum bir ailem vardı. Beni iş gücü sahibi yapmak için didinmişlerdi çünkü bir bakıma kendimi aileme karşı borçlu hissediyordum. Liseyi bitir diğim yıl öğretmen yetiştiren kurumlarda (Eğitim Enstitüleri) eğitim süresi iki ve üç yıldır. Ön kayıtlı öğrenci alıyorlardı. Ekonomik olarak zorlanmayayım diye üç yıllık olanına kayıt yaptırdım. İki yıllığı bile bin bir güçlükle bitirdim. Babam bana harçlık yollayabilmek için çok zorlandı biliyorum. Yokluk, okumamın ve öğretmen olmamın en büyük nedeniydi. Köylerde yok sulluğu kırabilmenin tek yolu devlet kapısında bir iş tutmaktı. Bu kararların alınmasında baba mın telkinlerinin etkisi çoktur. Kısa yoldan hayata atılmak için seçtiğim mesleğin çok ideal olduğunun farkına ancak göreve ilk başladığım o dağ köyünde varabildim. Mesleğin güçlük lerini, sorunlarını orada kavradım. Zaman içinde kaybolacaksam neden öğretmenlik, dervişler gibi bunca çile çekmek niye, dedim hep. Devlet kapısında başka bir kurumda çalışabilirim, diye düşünürdüm. Ama arkama onca yılı verdim ve seçtiğim meslekten emekli oldum. Çünkü **Ceyhan Atif Kansu'** nun "**Dünyanın Bütün Çiçekleri**"nde dediği gibi biz öğretmenler çiçek bahçesindeki bahçıvanlarız. Bize verilen hamuru yoğuruyoruz, şekillendiriyoruz ve onlara ruh veriyoruz. O, hamurun ruhuna temel olacak ana duyguyu, düşünceyi, zevk alabilmeyi, seve bilmeyi, duyarlılığı, yetiyi, iyi ve doğru fikirleri ve de idealleri katmaya çalışmanın mesleğimizin asli görevi olduğunu yadsıyamayız. Bunları çocuklara verirken onları eğitmek, eğlendirmek esas tır... Bundan kopamadım, hâlen de kopamıyorum.

Çocuk edebiyatının işlevinde de benzer şeyler var. Çocuk edebiyatı ona dikte etmeden, içinde çocuğun kendini bulduğu, hayallerini süsleyen ve çocuklara yeni ufuklar açan yazılı metin ler değil midir? Mesleğe ilk başladığım yıllarda dünya klasiklerini saymazsak çocuk edebiyatı alanında nitelikli ürün veren yazın ustası iki elin parmakları kadardı ancak. O dönem **esitlikçi çocuk edebiyatı** adına yapılanlar çocuk yazınımıza tam anlamıyla yansıdığı söylenemez. 70 li yıllarda 68 kuşağının etkisi, 80 li yıllardan sonra da çocuğa siyasi görevler yüklenmesi yüzün den klasikler gündemde kalıyordu. Beni çocuk edebiyatına iten düşüncelerin başında bu para- doks gelir. Benim zamanımda liseler **fen ve edebiyat** olmak üzere iki bölümdü. Ben edebiyat bölümünü seçtim ve bu bölümden mezun oldum. Gün ışığına çıkması gerekiyordu, edebiyat tut kumun, o kadar. Sorun buradaydı çünkü çocuklar için yazacaktım, yani bıçak sırtı bir alanda yürüyecektim... Edebiyata başlamamda kimsenin etkisi yok yani. Edebiyat vardı da tür

olarak belirli bir şey yoktu. Bazı günler şiir yazardım, (geriye dönüp baktığımda) onlara şiir denirse... Bir bakıma işe şiirle koyuldum. Şiiri demlenmeye bıraktığımda öyküler kıpırdanırdı içimde. Kitaplara sarılırdım. Çok kitap okudum. Edebiyat dergilerini takip etmeye çalıştım, olanaklarım ölçüsünde.

T. Çiçek: *Vay be demek ki bir bakıma kendi göbeğini kendin kesmişsin... Tabii bu da bir yol ya da zorunlu seçim. Çocuklar için ilk yazdığın yapıtın hangisi? Şiir mi, öykü mü?*

İ. Soytürk: İlki birinci sınıflar için sekiz kitapçıktan oluşan “**Gözde**” isimli okuma –yazma materyalidir. Bu materyalin ilk altı kitapçığı çocuğun okuma - yazmaya geçmesine yardımcı tümcelerden ve kendi içinde bütünlüğü olan metinlerden oluşuyor. Yedinci kitapçığın her sayfasında kısa bir öykü var, sekizinci kitabın tamamıysa bir öyküden ibaret... Çocuk kitabı yazarı, ne yazmalıyım sorusundan çok nasıl yazmalıyım sorusuna yanıt bulabildiği sürece başa rılı olur. Okuma sevgisini geliştirici bir kaynak hazırlıyorsunuz. Hazırladığınız kaynak mevcut eğitim programına uygun olmakla beraber onu destekleyecek ve çocuğun okumaya olan eğili mini artıracak düzeyde olmalıdır. Bu bileşenlerin bir arada olması, olmazsa olmazlarıdır çocuk edebiyatının bana göre.

Okuma - yazmayı yeni öğrenmiş yedi yaşındaki bir çocuğun yazabildiği ve okuyabildiği sözcük sayısı sınırlıdır. (İstisnalar hariç) Bu sınırlı sayıdaki sözcüklerle onu sıkımayacak, oku maktan soğutmayacak, öykü, masal, şiir yazacaksınız. Dili, anlatımı 6 - 7 yaş gurubuna uygun olmalı. Atacağınız yanlış adım geride tamiri olanaksız hasarlar oluşturabilir. “Gözde “serisiyle bu zor olanı başardığıma inanıyorum. Bu seri beş yıl (eğitim - öğretim programı değişene kadar) yayımlandı. Her yıl ortalama altmış bin basıldı.

Birinci sınıf eğitimi alanında ders kitapları üreten, o zaman olduğu gibi bugünde çocuk ları önemseyen ve onlara uygun eserler yayımlamayı sürdüren **Top yayınları** 2000 yılında ilk kez yayımladı “**Gözde**” serisini. Bu serinin yayımlanmasında **Ramazan Tortop**’un katkısını yadsıyamam.

Daha sonra “**Yitik Zamana Ağıt**” şiir kitabımı yayınladım.

T. Çiçek: *Anladım, ama izin verirsen buradan başka bir konuya geçmek istiyorum. Seni çocuklar için yazmaya iten nedenler nedir? Para mı, şöhret mi?... Yoksa onlara daha güzel ve özgün yapıtlar sunmak istemen mi...? Derdin neydi de çocuklar için yazdın?*

İ. Soytürk: Bu konuda bir şeyler söyleyebilmek için çocuk edebiyatının geçmişine kısa bir yolculuk yapalım sevgili kardeşim. Biliyorsun çocuk ve gençlik edebiyatı bizde çok yeni. Henüz bebeklik çağında, bana göre tabii ki.

Tarihsel sürece baktığımızda, batıda 17. yüzyılda başlayan yenileşme hareketleri, bizde Tanzimat’la birlikte çeviri olarak boy gösterdi. On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından sonra Fransız edebiyatının etkisiyle süregelen çeviriler (yetişkinler için) çocuk edebiyatında da etkili oldu. Çoğu çeviriler çocuklara uyarlandı.

Cumhuriyet döneminde; Tanzimat döneminin birçok yazarı, bu dönemin de önde gelen yazarları oldu. Bu dönemde verilen özgün eserler, bir bakıma batı odaklı eserlerdir. 1945 de klasiklerin çevirisiyle başlayan çalışmalar 1950 den sonra çocuk edebiyatına da yansıdı.

Bin dokuz yüz kırklara, ellilere kadar Batıda çocukluk ve gençlik edebiyatı idealize figü rler üzerineydi. İkinci Dünya Savaşının ardından yeniden belirlenen dünya düzeni, eğitim anla yı ve

sosyalleşme, beraberinde çocukluk ve gençlik edebiyatının da sorgulanmasını getirdi. Öğreticilikten vazgeçilip çocuk gerçekliğine dayan bir yol izlendi. Batıdaki **eşitlikçi çocuk ya zını** anlayışının o dönem bize yansıdığı söylenemez. Önceleri bizde yayımlanan eserler tekerle me, bilmece, halk söylenceleri, masal gibi ürünlerdi. Ahmet Mithat Efendi Rezaizade Ekrem, **fabl** türünde eserler verdi. Milli Edebiyat akımıyla Cumhuriyetin ilk yıllarında (30 lu yıllar sonrası) usta şairler Latin harflerine geçilmesiyle çocuklar için şiirler yazmaya başladı. Kimi yazarlar da (Mahmut Yesari, N Rakım Çalapala, İ.Fahrettin Sertel, Kemalettin Tuğcu, Reşat Nuri Güntekin, Cahit Uçuk) çocuklar için romanlar yazdı.

Çocukların masal gereksinimini karşılamak için de birçok yazarımız masallar derledi. Kısacası var olan yapıtlar çocuklar için uygun hâle getirildi ya da getirilmeye çalışıldı. 68 öğrenci hareketi, temelde var olan ama sorgulanmayan eğitim politikasına karşı çıkmaktı. Bu daha ciddi anlamda çocuk edebiyatının ele alınmasını sağladı. Günümüzde edebiyat - estetik eleştirisi yerine içerik eleştirisini öne çıkardı.70 li yıllar çok az özgün eserin yanında çeviriler ve ağırlıklı olarak didaktik kitaplar, 80 li yıllarda ise dini içerikli kitaplar yayımlandı. Her iki uç da çocuk gerçekliği yerine didaktik (öğretici) edebiyat ürünleriyle bir tür propagandaya girişti. 90 lı yıllar da bu anlayış sürdü. İletişimin, görsel medyanın bu kadar yoğun olduğu dünyamızda, çocuğa belli fikirlerin, buyurgan bir tarzla verilemeyeceği unutuldu. Çocuklar, içinde kendi gerçeğini görebileceği, özgür figürlerin dolaştığı eserleri okumaktan zevk alır oysa. Her çocuk, düşçüdür, oyun sevdalısıdır her şeyden önce. Dıştan gelecek etkilerle var olmak yerine, kendi düşleriyle, kendi gerçekleriyle yüzleşerek büyümek ve de davranışlarıyla bu dünyada yetişkinler arasında var olduğunu kanıtlamak ister.

Biz eğitimcilerin çocuk yayınlarının nitelikleri konusunda öneriler sunmamız gerektiği ne inanıyorum. Nitelikli kitapların ortaya çıkmasında başta eğitimcilerin yazar ve ressamın ortak çalışması gerekir. Bu alanda dönütleri eğitimci alır. Yazarın kitaplarıyla ilgili dönütleri alması zordur. O verileri alabilmesi için özel çalışmalar yapması gerekir. Bunun için zamanı ve olanağı olmayabilir. Oysa eğitimci yazarların, bu işin içinde yaşayan havasını soluyanlar olmaları dolayısıyla, böyle sorunları yoktur. Çünkü her anı yaparak yaşayarak geçirmekteler. Sevgili Tacim, işte bu gibi düşünceler çocuk edebiyatına yönelmemde çok etkili olmuştur ve bana yol göstermiştir. Dikkat edecek olursan, ülkemizde çocuk edebiyatı alanında yazarların çoğu eğitimcidir. Başarılı olmalarını, çocuk gerçekliğini yakalamalarını buna bağlıyorum.

T. Çiçek: *Peki, kendisini çocuk yazını konusunda yetkili makam ve onay mercii gören ler var, onlardan sözlü ya da yazılı belge aldın mı çocuklar için yazmak adına? Bunu şunun için söylüyorum, kendini bu alanda böyle gören değeri kendinden menkuller var da...*

İ. Soytürk: Sevgili Tacim, yabancı bir isimle anılsa da kırkyama büyük annelerimizin elinde gelişen bir sanattır. Adına kırkyama, kırkpare veya yamalı bohça da denilen sanat dalı günümüzde yeniden ve eskisine nazaran daha fazla ilgi görmektedir. Kırkyama günümüzde hiç kullanılmamış kumaşlarla yapılan, yaşam standardına ve son gelişmelere ayak uyduran modern bir sanat görünümündedir. Çeşitli kumaş parçalarının belli motifler oluşturacak şekilde dikilmesi veya applike edilmesidir. Günümüzde gerek Anadolu'da gerekse birçok şehirde uygulanmaktadır. Fakat başta Amerika olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri bunu bir tür sanayi hâline getirilmiştir, biliyorsun. Sorun kırkyama gibi. Parmağını ciğer paremin üzerine bastın ve içimi acıttın. Söyle diğın gibi değeri kendinden menkuller çocuk edebiyatında değil, sanatın her alanında varlıkları nı sürdürmekteler. Bunlar geçmişte de vardı, şimdi de var, yarın da olacaklar. Müzik, resim, hey kel, tiyatro, sinema, edebiyat... Sanatın her alanını sayabiliriz. Bu kişiler tatminsiz egolarını tatmin etmek istedikleri için böyle bir yol izlediklerini düşünüyorum. Görsel ve işitsel

iletişim araçları onlardan bahsetsin, onların sözünün üstüne söz söylenmesin, o kişiler karar verme merciinde bulunsun. Etkinliklere, panellere gidilsin, gelinsin, bunları daha da çoğaltmak olası.

İnsan sosyal bir varlık. Dolayısıyla bir toplum içinde yaşar ve insani ilişkiler kurar. Bu ilişkiler sonucunda ortak paydalarda anlaşırınsınız ya da anlaşamazsınız. Bunda dünya görüşünüzün ve kişiliğinizin önemli rolü vardır. Ama tüm ilişkiler insani çerçevede gelişir. Egosunu tatmin edemeyen kişilerden insani ilişkiler beklemek yanlış olur. Egonun başladığı yerde insanlıktan bahsetmek zordur, orda insan yoktur. Bunları niye anlatıyorum Tacim, biliyor musun? Yüreğim tekdüze ilişkilerden yaralı da ondan. Ama böyle kişilerin olması, subaşlarını tutmaları beni zerrece etkilemiyor, ilgilendirmiyor da. Sevgili **Hüseyin Yurttaş** ; “İlhan, sen ipek böceği gibi kozanı ör. Bir gün o kazaların bir alıcısı çıkar.”dedi. Ben de onun dediğini yapmaya çalışıyor, kozamı örmeye devam ediyorum. Edebiyat dünyasında var olan kurumlar ve bu kurumlarda edebiyat adına katkı koymaya çalışanlar, kendi dünya görüşü doğrultusunda tasarrufta bulunmakta. İşte bu yüzden vay o edebiyat adına yapılanlara...

T. Çiçek: *Söylediklerine aynen katılıyorum dost, peki desem ki... Çocuk edebiyatı, içinde çocuk ve çocuk duygularının olduğu çocuğu anlatan edebiyat mı yoksa çocuklar için yapılan edebiyat mı? Bu konuda ne düşünüyorsun?*

İ. Soytürk: Sevgili Tacim bu konuda bir makalem yayınlanmıştı “ **Öğretmen Dünyası** ” da. Bu konuya değinmiştim. O makalemde bazı alıntılarla sorunu yanıtlamak istiyorum.

Önce edebiyat sözcüğüne bakalım. Sözcük anlamı (Türk Dil Kurumu) Ar. edebiyat; olay, düşünce duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı, yazın, literatür... **Çehov**; “*Büyükler ve çocuklar için ayrı ilaç var mı, dozlar değişir yalnızca.*” demiş. Çocuk edebiyatı her şeyden önce belirli yaş grubuna hitap eden bir edebiyattır. Bu edebiyatın dozu doğru ayarlandığında bireylerin içinde bulunduğu ve ileriki yaşamında ruhunu tedavi edecek, kişilik gelişimine yardımcı olacak ilaçlar olduğunu kimse yadsıyamaz “**Çocuk Edebiyatı**” kavramı ortaya çıktığı günden bu yana tartışılıyor. Çocuk edebiyatı çocuklara çocuğu, çocuk luğu anlatan bir edebiyat değildir. Çocuk okuduğu kitapta ya da yazardan kendisini çocukluk tan çıkarmasını, kendi dünyasını görmesini ister. Dolayısıyla çocuk edebiyatında çocuk; bilgisi, kültürü, duyarlılıkları keşfetmeyi bekler. Çocuğu çocuğa anlatan, onu küçümseyen edebiyat olamaz. Çocuk edebiyatı; dili, anlatımı, biçimi ve incelikliyle edebiyatın içinde yeni bir türdür. Dil ve anlatım çocuk edebiyatında çocuğa göreliğin derecesini belirlediğini söyleyebiliriz. Bir yazar olarak âlemi cihan olsan, dil, anlatım ve resimle hitap ettiğin yaş grubunun seviyesini yakalayamazsan o yayın havada kalır ve okuyucusuyla buluşamaz, buluşsa da okunmaz. Dilde, anlatımda sadelik önemlidir. Çocuğun anlayamadığı sözcükler ve sözcük öbekleri onu okumak tan soğutabilir. Dil çocuğun anlama seviyesine göre biçimlenmelidir. Gerçeği ya da düşleri konu alan anlatımlarda, çocuğu anlatımla özdeşleştirebilen, çocuk duyarlılıklarını yanıtsan edebiyat çocuk edebiyatıdır. Bu edebiyatta derin ruh çözümlerine yer verilmemelidir. Yazılan şiir, öykü, roman, masalda anlatım ve dil anlaşılır olmalıdır.

Batıda aydınlanma çağında ve sonraki dönemde çocuk edebiyatında uzun bir süre didaktik anlayış hâkimiyetini sürdürdü. Yayınlanan her türlü çocuk kitabı, aydınlanmanın bir ürünü olarak istendik bireyler yetiştirilmesi içindi. Çocuk gerçekliği göz ardı edildi. Batıda yirmi birinci yüz yılın ilk çeyreğinden sonra bu anlayışın yerine çocuk gerçekliğine dayanan ve onları birey olarak gören düşünceler yayılmaya başladı.

Bir ürünün çocuğa göre olup olmadığını, onun dili, kurgusu ve anlatımı belirler. Anlatım uyumlu bir dil, okuyucuya zevk vererek okunandan tat almasını sağlar. Yazar çocuk duyarlılığını ne kadar yakalarsa yakalasin, anlatışında kullandığı dil uygun değilse, o eserin çocuk edebiyatı içinde yer alması tartışılır. Dil ve anlatım; çocukların yaş gruplarına göre değişkenlik gösteren“dilsel, mantıksal, müziksel, vücut kinestetik, içe dönük, kişiler arası” zekâ türlerine göre olmalı. Çocuk kitapları hangi yaş grubuna hitap ediyorsa, o yaş grubunun dili, algısal, duygusal, zihinsel gelişimi göz önünde bulundurulmalıdır. Onlara güven duyma, sevilme, başarılı olma, bir gruba kabul edilme, sevmeye, liderlik vb. duygulara yer verilirken didaktik olmaktan kaçınılmalı. Çocukların da yorum yapabilen, özgürce düşünen, kendini, başkalarına gereksinim duymadan ifade edebilen birer bireyler oldukları gerçeğini göz ardı etmemek gerekir. Ayrıca çocukların hayal gücünü geliştirici, kişilik gelişimine yardımcı olmalı, fiziksel ve resimleme yönünden de iyi örnekler sunulmalı. Türkçenin güzellikleri ve gücü çocuklara verilen bu iyi örneklerle okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandırılacağı unutulmamalı. Çocuk edebiyatı ve yayınlarının çocuklara sunulurken nitelikli olmasında yazar, çizer ve yayıncıya büyük görevler düşmektedir. Çocuk kitaplarıyla ilgili sorunları ve çözümleri üç başlıkta toplayabiliriz.

1-Yayıncıyla ilgili olanlar: Yayıncılar her şeyden önce bir ticaret erbabıdır. Ürettiğinden kâr bekler. Daha fazla para kazanabilmek için birinci hamur yüksek gramajlı kâğıt tercih etmemekte, onun yerine ikinci hamur (samanlı kâğıt dediğimiz) kâğıt kullanmakta. Oysa birinci hamur yüksek gramajlı kâğıtlar hem dayanıklı, hem de baskıda resimleri net ve renkleri parlak gösterir. Küçük çocuklar için kullanılan kâğıtlar gözü yormayacak matlıkta ve kalınlıkta olmalıdır. Kaliteli kâğıda basılan ürünler maliyetli olduğundan satışları olumsuz etkilemekte, devlet de Batı ülkelerindeki gibi kütüphanelere yeteri sayıda kitap almadığından yayıncı da tercihini buna göre yapmakta. Telif yasası gereği özellikle klasik çocuk kitaplarına telif hakkı ödenmediğinden yayıncıların çoğu bilinçli bir seçim yapmadan (çeşit olsun düşüncesiyle) klasik (çoğu didaktik) kitaplar yayımlıyor. Telifli eser basmaktan yana değiller. Yayıncıların birçoğu çocuk edebiyatını önemsemiyor. Yayınevlerinin çoğunda bariz bir şekilde editörlük kurumunun olmaması bunun bir kanıtı..

2-Yazar - Ressamla ilgili olanlar: Çok üretilen öykü ve masal kitaplarında da başarılı olduğumuz söylenemez. Kitaplarda yersiz ve uzun tümceler, gereksiz betimlemeler, ruh çözümlerine rastlamak olası. Çocuk yazını alanında yazarın kitabının çok satması onun iyi olduğu anlamına gelmez. Günümüzde pazarlama diye bir kurum var. Bu kurumdan yararlanma sınavı bilen çok sattığı bir gerçek. Kitaplar ucuza mal edilsin diye yeteneksizlere resim çizdiriliyor ve de renksiz bastırılıyor.

3-Değerlendirme: Yurdumuzda çocuk kitaplarını değerlendiren yayıncı ya da kurum yok. Sadece Küçükleri Muzır Neşriyat Kurumu ile M.E.B’ne bağlı Talim ve Terbiye Dairesi var. Bu iki kurumun da objektif olduğunu söylemek (çok) zor... Oysa Batı ülkelerinde olduğu gibi kitapları konu ve yaşa göre sınıflandırıp, değerlendirip belirli zamanlarda bunları yayınlayarak daha bilinçli bir okuyucu kitlesine ulaştırmak olasıdır. Çocuklar yalın bir dilden hoşlanırlar. Günlük yaşamda fazla kullanmadığı ya da duymadığı sözcük ve deyimler onları sıkabilir. Uzun paragraflar, gerek tasvirlerden hoşlanılmayarak bazen o bölümleri okumayabilirler. Yazar, çocuk edebiyatında derin ruh çözümlerinden kaçınılmalı, sadeliğin egemen olduğu (şiir, masal, roman, öykü) kitaplar yazmalı ve anlatımıyla, kurgusuyla, diliyle çocuğu okyanustaki bir girdap gibi içine çekmeli. İşte o zaman yetkin bir çocuk edebiyatından söz edebiliriz. Bir yazar hangi konuyu yazsam değil, bu duyarlılığı nasıl yakaladım sorusuna yanıt aramalıdır. Seçilen konular onları düşünmeye itmeli, birtakım beceri ve alışkanlıklarını geliştirmelidir.

kanlıklar kazandırmalıdır. Çocuklara kaliteli kitaplar sunulmasında yazar, çizer ve yayıncıya büyük sorumluluk düşüyor... İşte bunları düşünüyorum yine soruna karşılık.

T. Çiçek: *Neyse, aslında bu konuda söylenecek söz çok ama biz bir de senin öykücü lüğünü konuşalım. Neden öykü ve sen nasıl bir öykücüsün, konuların kurgusal mı, yaşamsal mı?*

İ. Soytürk: Tacim, Türk edebiyatında hikâyenin geçmişine değinerek hikâye hakkında bir iki cümle etmek isterim. Biliyorsun hikâye, tür olarak karakteristik özelliklerini ancak 19.yy da **romantizm** ve **realizm** akımlarının yaygınlaşmasıyla kazanmış. Sözlü ya da yazılı anlatılara **hikâye** denir. Manzum olanlara da destan... Bizde ilk hikâye **Ahmet Mithat Efendi** tarafından yazılmıştır. Yazdığı hikâyelerin çoğu da çeviridir. Yine o dönemde kurgu ve anla tım bakımından farklı ilk örnek **Sami Paşazade Sezai'nin Küçük Şeyler** adlı hikâyesidir. **Edebiyat-ı Cedide** döneminde Türk hikâyeciliğini yetkinliğe kavuşturan **Halit Ziya Uşak İlgil** olmuştur. Yalın dili, titiz gözlemciliğiyle **gerçekçi öykü** geleneğini başlatan yazardır. **Meşrutiyet'** ten sonra gelişen edebiyat akımında hikâyede toplumsal ve siyasi sorunlar işlenmeye başladı. Türkçede yabancı sözcüklerin temizlenmesi, yazımda konuşma dilinin hâkim olması, taşra yaşamının gerçekçi bir üslupla edebiyata taşınması gibi özelliklerle bilinen bu dönemde **Ömer Seyfettin**, Türk hikâyeciliğinde yeni bir çığır açtı. Onu **Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin, Refik Halit Karay** izledi. 1930'lardan sonraki hikâyecilerden **Sait Faik Abasıyanık, Halikarnas Balıkcısı** (Cevat Şakir Kabaağaç), **Orhan Kemal, Mehmet Seyda, Samet Ağaoğlu, Sabahattin Kudret Aksal, Kemal Bilbaşar, Kemal Tahir** ve **Ah met Hamdi Tanpınar, Tarık Buğra** gibi yazarlar alışılmışın dışında hikâyeler yazarak Türk edebiyatında hikâye anlayışına yeni bir soluk ve ivme kattıklarını düşünüyorum.

Günümüz hikâye yazarları geniş bir konu ve üslup zenginliğiyle edebiyata katkıda bulunmayı sürdürmektedir. Yaşam, kısacık bir hikâye değil midir? Her insanın bir hikâyesi var. Bu gök kubbenin altında yazılmamış tek sözcük bulamazsın hikâyelerde. Bazen sözcükler kısacık, bazen de uzun soluklu kurgulanır birileri tarafından, hikâye olarak karşımıza çıkar. Kırık, pa ramparça yaşamımızda bizler, o hikâyelerin kahramanlarıyız. Bazen kurguladıklarımızı yaşama zorunda kalır, bazen parçalanmış yaşamlar üzerine yeni yaşamlar kurarız. Sonuçta yaşama kendisi kurgudur. Her şeyden önce hikâyelerim kurgusaldır, bunlar daha çok **durum hikâ yeleridir**. Hep durum hikâyeleri yazdığım anlamına gelmesin. Zaman zaman **olay hikâyeleri** de yazarım. Hikâyelerimde yaşanmışlıklardan, gözlemlerimden kesitler görebilirsiniz. Elbette ki bu yaşama ve insana sırtımı dönmediğim için doğaldır. Daha öncede söylediğim gibi yazar çağına tanıklık eder. Geçmişten beslenip yaşadığı dönemdeki akımlara, gelişmelere, tanıklık ederek bir senteze ulaşmalı bana göre her yazar.

T. Çiçek: *Sen şiir de yazıyorsun, şiir konusunda ne söylemek istersin?*

İ. Soytürk: Sanat; bir duygunun, güzelliğin kişiyi etkileyen görsel, işitsel duyusal anla tıdır. Edebiyat duygu ve düşüncelerin dil aracılığıyla yazılı ve sözlü olarak biçimlendirilme sidir. Duygu yoğunluğunun, güzelliklerin, coşkuların birileri tarafından aktarılarak bu coşkuya hüzne ortak olunmasını kültürümüzün bir parçası olarak görüyorum. Sorun sözün nasıl söyleneceği değil, sorun dizedeki sözcüklerin birbiriyle ahenkli uyumudur. Şiirdeki sözcüklerin müziği ni, uyumunu yakalamamışsanız o şey şiir olmaz zaten, edebiyat da olamaz. Okuyucuya keyif vermez. Böyle şiirleri, bir ayağı boşa kalan bir masaya benzetebiliriz. Üzerine yük bindiğinde o yükü taşıyamaz, devrilir. Şiirde önemli olan, imgenin şiiri taşıyıp taşıyamadığıdır. Birbiriyle barışık, yeni anlamlara yüklü sözcükler şiiri bir sel gibi coşturarak akıttığı vadinin sınırlarını zorlamıyorsa şiir, edebiyat adına görevini yapamıyor demektir. Öykü ve roman gereksiz söz cükleri kaldırabilir, bir yere kadar. Şiir asla kaldırmaz;

diğer edebiyat türleri gibi hoşgörölü değildir yani. Siz şiirden bir sözcük ya da bir dize alıp tahlile kalkarsanız farklı, ama o sözcüğü şiir içinde değerlendirirseniz daha farklı bir anlama ulaşırsınız. Şiirime yüklenen imgelerin yaşamımla kopmaz bağları var. Yaşama bakış açım şiirlere yansıyandan daha karamsar demiyorum. Aksine yaşadığı çağa pembe gözlükle baktığımı söyleyebilirim.

Şair, yazar çağının tanığıdır. Çağından, akımlardan etkilenmesi, etkilemesi doğaldır. Belki de bir kaktüsü, şairin penceresinden göremediğiniz için sevmeyebilirsiniz, ya da seve bilirsiniz. Bu tamamen şiirin kendini ele verip vermemesine bağlı. Az önce bahsettiğim gibi şair ve okuru; ortak bir noktada buluşabiliyorsa o zaman şiir amacına ulaşmıştır. İnsan hiçbir zaman iç dünyasından uzaklaşamaz, onunla er geç yüzleşir. Bu gerçeği kabullenmek zorunda Şiirim bir bakıma bunların bir yansıması. Siz duygularınızı bir başkasıyla paylaşamıyorsanız, kendi iç dünyanızla hesaplaşamıyorsunuz demektir. Hesaplaşmadığımız iç dünyamız günün birinde bir biçimde bizden hesap sorabilir. Şiirde dizeleri gereksiz sözcüklerden, eklerden arındırmalıyız. Bazı arkadaşlar öykülenmeyle şiir yazıyor. Bu onların şiir anlayışıdır. Şiirin bir kalıbı yoktur, onu biçimlendiremezsiniz, o yatağında akıp gider. Şiiri, anlayışı doğrultusun da beğenir ya da beğenmez, bu okura kalmış bir şey. Okur, şairle ortak noktalarda buluşabilmişse o şiiri sever... Önemli olan o güzelliği ortaya çıkaracak ya da karşıdakine yansıtacak uygun sözcükleri kullanabilmektir. Şiir bana göre sözcüklerin imbiikten damıtılmasıyla elde edilen bir içki gibidir. Bazen şiir yazıyorum ama açık yüreklilikle söyleyebilirim ki dedikle rime uymaya çalışıyorum. Gerisi şiirimle buluşanlara kalmış.

T. Çiçek: *Hani dedin ya “ Şiirin bir kalıbı yoktur, onu biçimlendiremezsiniz, o yatağında akar gider.” Son tümceye eyvallah’ Yani içerik bakımında evet, yatağında akar gider. Ama şiirin kalıbı dediğimiz biçim şairden bağımsız vardır. Şiirde kullanılan biçim ve anlam bütünlüğü birbirini tamamlar. Şiirdeki anlam bütünlüğünden kastımız aslında biçim ve özün uyuşmasıdır. Biçim ve öz birbirine kenetlenmiş zincir halkaları gibidir. Biçimsiz öz ya da öz olmadan biçim olmaz. Aksi takdirde şiir bir anlam taşımaz. Biçimin etkisi de öz yönünden bu noktada belirginleşir. Bunu kast ettiğini düşünmek istemiyorum. Çünkü beyitten soneye kadar yüzlerce şiir kalıbı var. Serbest vezinli şiir de bunlardan biri. Peki yazarlarla, şairlerle ve de onların kurumlarıyla barışık mısınız?*

İ. Soytürk: Sevgili Tacim, anımsattığın iyi oldu, yanlış anlaşılma istemem. Dediğin gibi biçimden yani kalıptan kastım şiirin içeriğiyle, iç konusuyla ilgiliydi, evet. Halk ve Divan şiir geleneğimizde neredeyse şiirin içerik kalıpları bile var. Ama modern şiirde her ikisi de şairlere göre değişiyor. Beni çok iyi tanırsın. Kimseyle sorunum olmaz. Dolayısıyla kendimle olduğum gibi başkasıyla da barışığım. Gerektiği yer ve zamanda eleştiri ve özeleştirme yapması nı da bilirim. Eleştirinin karşısında özeleştirme de olmalı. Mutlak doğru yoktur. Dolayısıyla edebiyat adına iş yapan herkese ve bağlı buldukları kurum yöneticilerine saygım var. Onlar kendilerine gelen ürünler hakkında kendilerince tasarrufta bulunuyorlar, ne diyeyim ki.

T. Çiçek: *Şair İlhan, öykücü ve çocuk kitapları yazarı İlhan’a ne kadar yakın ya da ne kadar uzak, bu denli çeşitlilik birbirine bulaşıyor mu bulaşmıyor mu?*

İ. Soytürk: Az önce de dediğim gibi ara ara şiir yazmaya çalışıyorum. Şair sıfatını la yık görenler varsa da onlara teşekkür ederim. Her şeyden önce ben öykü ve çocuk kitapları yazarım. Çocukluğumun, gençliğimin ve orta yaşlılığımın geçtiği bölgenin havasından mı toprağından mı bilmem ama sert fiziki görünümüm altında daima bir çocuk ruhu taşıdığımı biliyorum. Öykü ve çocuk kitapları yazarı ile şair İlhan arasında hiçbir zaman sürüşme olmaz. Çünkü şair İlhan, çocuk kitapları ve öykü yazmaktan arta kala zamanda ya da yalnızlığın bir mengene gibi ruhunu kucakladığı anlarda birkaç

dizelik şiir damıtır. Bunlar çocuk ya da yetişkin için olabilir. Daha sonra bunlar üzerinde yoğunlaşır üç beş saat, bir hafta, bir ay ya da daha fazla zaman... Onun için şair İlhan'la öykücü İlhan bir birine karışmaz. Birbirlerinin alanlarına da müdahil olmazlar.

T.Çiçek: *Çocuk edebiyatında sürekli gündemde olan bir başlık var. "Çocuk Edebiyatında Şiddet" Çocuk edebiyatı alanında (29) kitap yayınlamış biri olarak söyleyecek birkaç sözünüz olmalı...*

İ. Soytürk: İnsan toplumsal ve sosyal bir varlıktır. Dolayısıyla o toplumda yaşayan bireylerle sürekli iç içedir. Bireylerin birbirilerini olumlu ya da olumsuz etkilediğini düşünüyorum. Hiç kimse fanus içinde yaşamıyor, yaşatılmıyor. Yaşayanlar varsa da cahilliğimi bağışlayın, bilmiyorum. Çocuk da bu toplumu oluşturan bireylerden biri olduğuna göre, sokağa çıktığında karşılaşmadığı, karşılaşmayacağı, yaşayamayacağı olumlu-olumsuz bir şeyi garanti edemezsiniz. Ebeveyn olarak bizler çocuklarımızı olumsuz davranışlardan, onların ruhlarında derin yaralar açabilecek, kişilik gelişimlerini etkileyebilecek ortamlar ve etkilerden olabildiğince uzak tutmaya çalışırız, ama bunda ne kadar başarılı oluyoruz bilemiyorum. Bunların dışında bir de yapamadıklarımız var. Çocuklarımızın sokakta, okulda, markette, otobüste, pazarda ne ile karşılaşacaklarını ve olanlara nasıl tepkiler göstereceklerini bilemeyiz.

Vücudumuza giren bir mikrobu vücudumuz alt edebilmek için hemen antikorlar geliştirir, o mikropu savaşarak yok eder. Vücudun bağışıklık sistemini biraz daha güçlendirdiğini herkes bilir.

Çocuk edebiyatı yazarının hassas bir tartıyla iş yaptığı bir gerçek... Terazinin kefesine sözcükleri öyle hassas yerleştireceksin ki denge bozulmayacak ve okuyucuya keyif verecek onu yaşama hazırlayacak, korkularıyla yüzleştirip onlardan arınarak yeni düşlere, heyecanlara yelken açabilecek... Her sözcük çocuğun gelişimine, kişiliğine, olgunlaşmasına, kendini tanımasına katkı koyabilecek. Gerçeklerle yüzleşebilecek. Onu korumak adına ona fanus içinde bir dünya sunarsak yaşamın gerçekleriyle yüzleştiğinde sudan çıkmış balığa döner. Daha öncede söylediğim gibi çocuk edebiyatında ne yazacağın değil "nasıl yazacağın" önemli.

Son yıllarda yayınlandığı ülkelerde ve ülkemizde kitapevlerinin çok satanlar listelerine girmiş çocuk kitaplarındaki korku ve şiddet azımsanamayacak boyutta. Ne yazık ki bu kitaplar bizde olduğu gibi yayımlandığı ülkelerde de yok satıyor. Çehov' un "Büyükler ve çocuklar için ayrı ilaç var mı, dozlar değişir yalnızca ." dediğini anımsatmak istiyorum tekrar. Önemli olan yazdıklarınızın ve yazacaklarınızın dozunu ayarlamak ve hangi yaş gurubuna seslendiğinizi bilmenizdir. Yetişkinler için yazılmış bir kitabı çocuklar okuyabilir. Çocuk o kitabı severek, isteyerek okuyorsa buradaki başarı, yazarın çocuk duyarlılığını yansıtmasıyla orantılıdır. Yazdığım öykü ve romanlarda çocuğa zarar verecek, onun ruhunu incitecek dil ve anlatımdan, derin ruh çözümlerinden kaçındım hep.

Yazar ve çizerin duyarlılığı bir kitapta birleşmişse o kitap çocuk için içinden çıkmak istemeyeceği bir şenliğe dönüşür. Ama siz çocuklar için yazılan bir öyküden ya da romandan bir iki cümle cimbrilayarak " şiddet içeriyor, ressam eteği kısa çizmiş, çocuğun bacağı eğri, bir ayağı da sakat, böyle olmamalıydı, " dersiniz olmaz.

Çünkü o öykü ya da romanı eleştirirken tamamına bakmalısınız. Onu bütün olarak ele alıp dili, anlatımı, yaş seviyesi, çocuk gerçekliliği, duyarlılığı, kişilik gelişimine etkisi, karhama nın yaşadığı ortam ve yaşam koşulları, uğraşı, toplum içinde ya da öyküde birey olarak var olma azmi vb yönünden değerlendirmelisiniz. Doğru tutumun ve yaklaşımın bu olduğuna inanıyorum. Kitabın edebi yönünün yanında çocuklar tarafından beğenilmesinin de önemli olduğunu düşünüyorum. Kitap, psikolojik ve

insani değerler açısından da alınması gerekiyor. Her çocuğun ruhsal gereksinimi, zevki ve ilgisi farklıdır. Çocuğun zevk almadığı kitap, klasik de olsa o çocuk için bir anlam taşımaz. Karakter, dil, anlatım ve içerik bakımından ele alınıp değerlendirilirken konunun akışı, inandırıcılığı, anlatımının pürüzsüzlüğü çocuğun anlama düzeyine ve resimlerin konuya uygunluğu, kitabın albeniliği, puntosu, gözü yormayan kâğıt kalitesi göz ardı edilmeme lidir. Eleştiri adına kitabın özetini yazıp resim hakkında olumsuz şeyler söylemek doğru değil...

T.Çiçek: *Araya girmeme izin ver lütfen, özellikle son tümcen pek bir özel oldu. Sakınca sı yoksa açar mısın?*

İ. Soytürk: Haklısın. Açayım bunu. Hani, konuşmamızın bir yerinde yayıncılığını yaptı ğım kitaplarımdan söz etmiştim. İşte o kitaplarımdan Aykut'un resimlerini, çizgisine güvendiğim bir arkadaşına yaptırmıştım. Aynı zamanda yazar da bu çizer arkadaşım. Bu kitabın resimleri üstüne, çocuklar için de yazan ve daha çok bir gazetenin çocuk sayfasını yöneten değerli bir arkadaşın sözde eleştirisini anımsadım birden. Özel olması bu yüzden sanıyorum... Ressamın çizgisine, sanat anlayışına saygılı olmak gerekir. Elbette resme bakar bakmaz şiddet çağrıştıran ve çocuğun ruhunda derin yaralar açacak resimler kabul edilemez. Altını çizerek söylüyorum ben de kesinlikle bu tarz çizimlere karşıyım. Böyle bir şeyin konuşulmasını bile doğru bulmam. Ama resme bakıp "Çirkin, geçkince bir sokak sürtüğü" (Bilmiyorum sokak sürtüğü nasıl oluyorsa, anlaşılıyorsa belki de bir gün biri anlatır bana. Çünkü kapaktaki resme yakıştırılan sıfat bu...) " Neden kısa giyinmiş, bu kız çocuğu şort giymiş, bu oğlan çocuğuna da şalvar giydirmiş," " Çocuğun elinde balta, şortunun cebinde de sapan." gibi mantıksız (Baltayı ve keseri ayırt edeme yecek işlevlerini bilmeyecek biri değil ki çizer arkadaşım. Bariz olan keseri, baltaya benzetmek algı yanlışına düşen sözde eleştirmende sorun.) bir eleştiri insan olarak beni üzdüğü gibi çizerini de rencide eder düşüncesindeyim. (Sokak sürtüğü, şalvarlı, şortlu, hırpani kılıklı... Bu sıfatları çoğaltmak olası...

Her gün sokakta, caddede, alışveriş merkezlerinde, metroda otobüste, kırdada, okulda hastanede her yerde bu ve benzeri tiplerle karşılaşırız. Çocuklar adına birilerinin böyle ayrımlar yapılmasını düşünemiyorum.) Ayrıca bu eleştirileri çocuk edebiyatı adına duymak üzücü... O çizerin, benim ya da sizin gibi düşünüp çizmesini bekleyemezsiniz. Çünkü o siz değilsiniz, onun gibi de olamazsınız. O zaman özgünlük, özgürlük olmaz. Özgün ve özgür olmayan da konuştuğunuz edebiyata yeni bir şey katamaz.

T. Çiçek: *Şimdi uyarlamaları anlarım, bir yere dek. Çocuklarımız için uyarlanan çok ya pıt var dünyanın çeşitli ülkelerinden. Bu alanda yetkinleşenler de var. Gerçekten de bir dönem için hakkını vererek çocuklarımızın bu alandaki açıklarını gidermeye çalıştılar. Bunların en bilineni **Ayşegül**... (Küçük Ayşegül, orijinal adı **Martine** olan çocuk kitabı serisi kahramanı nın Türkiye' deki adıdır. Ayşegül, kurgusal küçük bir kız çocuğudur; yazar Gilbert Delahaye ve çizer Marcel Marlier tarafından yaratılmıştır. Orijinal ülkesi **Belçika**, dili **Fran sızca**' dır. Her ülkede farklı bir adla anılır (Amerikada **Debbie**, İtalya'da **Christina**, Almanya 'da **Steffi**, İngil tere' de **Mary**, Portekiz'de **Anita**, Fransa da **Carolina** gibi). Karakter, serinin ilk kitabı (**Mar tine Çiftlik te**) 1954 yılında Fransızca olarak yayımlanmıştır. Gilbert Delahaye'nin 1997' de ölümü üzeri ne Ayşegül maceralarını Marcel Marlier 'in oğlu Jean-Louis Marlier yaz maya başlamıştır. Üçüncü kitapta (**Ayşegül Denizde**) ortaya çıkan köpeği **Pantuf** (saçaklı) diğer tüm kitaplarda kendisine eşlik eder. İyi de tuttu **Martine**' nin gerçeklikleri bizim gerçeklikle rimize uymadığından yazar "**bizegörelilik**"i uyguladı. Domuz, inek, koyun oldu. Yaşamı bize gö- re değiştirildi dönüştürüldü, fakat ev eşyaları da kısmen bu değişimden etkilendi. **Mini eteği hiç değişmedi**. **Martine** hafta sonları kiliseye gider ailesiyle. **AYŞEGÜL** camiye gitmez. Dinsiz olduğundan*

değil, laik olduğundan TC. nin örnek çocuğu / ya da yazarımızın örnek çocuğu ol ması açısından bu böyle oldu. (Yanlış anlaşılmayayım diye söylüyorum: Kilise, Cami, Cemevi, Sinagog, Havra beni hiç ilgilendirmiyor.) Nesnel olmak istediğim için söylüyorum bunları. Ya- ni uyarlamada bu tür değiştirmeleri anlarım. Eserin doğasına uygundur belki ya da yazarın mantalitesine... O sözünü ettiğin kişi ya da kişiler Ayşegül 'ün senelerdir değişmeyen mini eteğini görmüyorlar mı peki? Neyse... Kardeş be artık sona geldik seni sana bırakayım ne demek istersen...

İ. Soytürk: Bu Ayşegül ve eteği aklıma gelmemiştir, iyi oldu bence... Anlayan anlar za ten, anlamak istiyorlarsa... Bilirsin Diyojen (Diogenes), M.Ö. 412 - M.Ö. 323 de yaşamış, kendine yetme ve sadelik ilkelerine dayanan Sinoplu bir filozoftur. Hakkında birçok öykü anla tılır. Atina sokaklarında elinde fenerle dolaşarak, "dürüst bir adam" aradığı da söylenir.

Büyük İskender, bir gün Diyojen' i ziyaret eder. Bir fıçı içinde yaşayan üstünde yırtık eskimiş abası, ekme torbası ve asası dışında hiçbir şeyi olmayan Diyojen, güneşlenmektedir. İmparatoru karşısında görünce hiç istifini bozmadı. İskender, bir isteği olup olmadığını sorar. Diyojen' in cevabı, "Gölge etme, başka ihsan istemem." olur. Kimseden bir ihsan istemiyorum, yeter ki gölge etmesinler. Ben, şairin dediği gibi "hak bildiğim yolda... " kozamı örmeye çalı şıyorum. Bunları bana anımsatan ve söyleten olduğun için sana ve **Güncel Sanat** okurlarına teşekkür ederim.

BİR İPEKBÖCEĞİ SESSİZLİĞİNDEDİR İLHAN SOYTÜRK SAVAŞ ÜNLÜ

Bazı insanlar vardır bir ipekböceği gibi kozasını örerler kimseler görmez. Kimselere duyurmazlar bir karınca gibi çalıştıklarını. Bildikleri yolda giderler kimselerin haberi olmasa da... Yarattıkları onlarca esere karşın alçakgönüllü yanlarını hiç bırakmazlar. Çalışmak, üretmek onların yaşam biçimi olmuştur. Şan olsun diye değil, içlerinden geldikleri için yaparlar. İşte onlardan biri de sevgili meslektaşım, yazar dostum İlhan Soytürk'ten başkası değildir. Tam bir ipekböceği, tam bir karıncadır çalışma açısından...

İlhan Soytürk bir eğitimci, mesleğini, öğrencilerini, işini seven bir eğitimci. Eğitimciliğinin yayında üretken yönü onu farklı kılıyor. Sesi, soluğu çıkmadan çalışıyor. Üretiyor, onlarca çocuk kitabına imzasını atıyor. Sınıf ona her zaman dar geliyor. Tüm ülkemizi, evreni sınıf kabul edip büyük bir işe soyunuyor. İnsanlara, özellikle geleceğimizi kuracak olan çocuklara eserler veriyor. Yazdıklarıyla tüm ülkemizde aranan, sevilen bir yazar oluveriyor. Sevgili İlhan'ın insancıl, alçakgönüllü yanını tanıdığım günden beri takdir ederim. Böyle güzel dostlar olduğu için de mutlu olurum...

İlhan Soytürk'ün paylaşımcı yanı çoğu kişiye model olmalıdır. Bir yayıneviyle anlaşsa kitap çıkartmak isteyen dostlarını haberdar eder. Güzelliği paylaşmak ister. İşini yaparken bir ipekböceği olan sevgili İlhan, güzellikleri paylaşırken bunu eşine, dostuna duyurur. Ne güzel özelliktir bu.

Bursa Tüyap'taydım. Sevgili dostum aradı. Kitaplarımın yeni baskısı yapıldı. İlk baskısı yapılanlar da var bu arada, sana da imzaladım. Nereye bırakayım, diye soruyordu. Kitapları bırakacağı yeri söyledim. Kitap fuarından dönünce bana imzaladığı kitapları aldım. İki gün içinde bir solukta okudum hepsini. Tüm kitapları anlatmayı ne çok isterdim. O zaman da sayfalar yetmezdi buna. Kitapların baskısı, resimlemesi, albenisi çok hoştu. İlgimi iki kitap çekti. Tüm yazarların, toplum bilimcilerin ortak görüşüdür. Yazar, şair çoğu kez kendini anlatır. Kendi özlemleri kitaplarında boy gösterir. Kendi adıma söz edersem, çocukluğumda tekir beyaz bir kedim vardı. Daha minicikken almıştık evimize. Tüylerinin güzelliği, ıslak pembe burnu, kuyruğunun ucundaki beyazlık anlatılır gibi değildi. Kedimle birlikte yatardım. Soğuk günlerde dışarda kalmasına gönlüm razı olmazdı. O kedimi öykülerimde kullanırım şimdi bile. Öykümde bir kedi olarsa kesinlikle tekir beyaz olacak, öyküdeki kedinin tüm özellikleri benim kedime benzeyecekti... Çocukluğumda çocuk bahçelerinde kaydırdıktan kayamazdım. Çekinir, korkardım. Şimdi çocuk bahçesinde bir olay geçse çocuğu defalarca kaydırdıktan kaydırırım. Çocuklukta yapamadığımı öykülerimde gerçekleştiririm. Onun da ötesinde bir dedeyi kaydırdıktan kaydırırım. Yaşlı olmasına karşın...

Sevgili İlhan dostumun ilgimi çeken iki kitabı şunlardı: "Bisiklet de İstiyorum." "Kırık Bisiklet" Akvaryum Yayınevi İstanbul-2009

İlhan Soytürk, bir Anadolu çocuğudur. Sivas'ın Gemerek ilçesinin Kocaoğlu köyünde doğmuş, yükseköğrenimine dek oradan da ayrılmamış, Anadolu insanın sıcaklığı hücrelerine dek işlemiş sevgi dolu bir arkadaşımızdır. Çocukluğunun geçtiği yılları düşünürsek 1960'lı yıllar, benim de kuşağımdandır. Yokluk, yoksunluğun hüküm sürdüğü yıllardır. Çocuk yaşlarda tek eğlentiimiz radyo başıydı. Çocuk olarak çok şeye özlem duysak da istesek de elimize geçenler sınırlıydı. Bizi mutlu eden iki bisküvi arasına sıkıştırılan lokumdu. Şekerli leblebiydi. Oyuncaklarımız kendi yaratıcı gücümüzle yapardık. Evin duvarları, ağaç dalları, kedimiz köpeğimiz tek eğlentiimizdi. Doğada, doğanın kucağında büyümüştük...

Nelere özlem duymazdık. Bisikletimiz olsun, topumuz olsun, oyuncak arabalarımız evimizin dört köşesini süslesin isterdik. Kuşkusuz bu isteklerimiz sadece düşlerimizi süslemekten öteye gidemezdi. Belçika atasözü şöyle der: “Umut en son ölür...” Umudumuzu hiç yitirmezdik. Umudumuzun peşi sıra günler, haftalar, aylar, yıllar geçirdi. Umudumuz kor bir ateşti. Küllense de sönmezdi. İlhan Soy Türk’ün bisiklet özlemi mi vardı, demeden edemedim. Çocukluk bu neden olmasın. Şimdi o özlemini yazarak mı gideriyordu. Yıllar geçmiş, özlem sürüyor, kor sönmemiş, üzeri sadece küllenmiş. Beni sarıp sarmalayan bu iki öykü kitabını okurken düşünmeden edemedim...

Bisiklet de İstiyorum, kitabında bir yeri sel basar. Doğal afetler, insanın elinin kolunun bağlandığı durumlardır. Kızılay gelir, çadırlar dağıtır. İnsanları felaketten en az derecede etkilenmesi için çalışır çabalar. Çocuk her yerde çocuktur. Sel olmuş, ne fark eder ki onlar oyun derindedir. Hangi koşulda olursa olsun, kendilerine oyun yaratırlar. Geçim derdiymiş, dünya sorunlarıymış, ev kirasıymış, hiç önemli değil. Yeter ki gönlünü eğleyecek bir oyunu olsun. Cahit Sıktı’nın “Çocukluk” şiiri bunu çok güzel vurgular. “Affan Dede’ye para saydım/ Sattı bana çocukluğumu” demesi boşuna değildir şairin. Çocukluğuna dönerek bir süreliğine olsa bile sorunlardan kurtulacaktır. Çocukluk yıllarının boş vermiş, dünya umurunda olmayan günlerine dönecektir. Hangimiz dönmek istemeyiz ki...

Öyküde çocuklar Kızılay görevlisinden önce top isterler. Görevli tamam deyince bisiklet de isterler. Bisikleti isteyen öykü kahramanı Sezer’dir. Görevli, sen bisiklet kullanmayı biliyor musun, diye sorunca çocuk saflığıyla bilmiyorum, der. Görevli, sana top da bisiklet de getireceğim, deyince dünyalar Sezer’in olur... Bu öyküde içtenlik, çocuk saflığı ne güzel vurgulanmış. Okurken çocukluğuma döndüm. Günümüzün çocuklarıyla kıyasladığımda çocukluk yaşadık mı, diyemeden edemedim. Kalemime sağlık sevgili dostum İlhan...

İkinci kitap Kırık Bisiklet, öykünün kahramanı Semih, bisikletiyle kaza geçirir, ayağı kırılır. Hastanede ayağı alçıda yatmaktadır. Geçirdiği kazada bisikleti de parçalanır. Semih bisikletini çok sevmektedir. Bir an önce hastaneden çıkıp bisikletine kavuşacağı günü beklemektedir. Hasta yatağında gördüğü düşleri bisikleti üzerinedir. Düşünde de olsa bisikletiyle dağ bayır dolaşır, bulutları aşar. Babası kazada bisikletinin paramparça olduğunu oğluna söyleyemez. Bir gün dalgınlıkla ağzından kaçırır, bisikletinin parçalandığını. Yeni bir bisiklet alacağını da söylemeden edemez. Olaylar daha sonra sağlık sorununa doğru yönelir. Semih’in aylar sonra sağlığına kavuşması akıcı bir dille anlatılmış. Sağlığımıza önem vermemiz gerektiği vurgulanmış.

İlhan Soy Türk’ün arı gibi çalışarak, ipek böceğinin sabrıyla ürettiği kitaplar, çocuklara yol göstermenin ötesinde model de oluyor. Kalem gittikçe özgünleşen sevgili İlhan Soy Türk’e yazın yaşamında üstün başarılar diliyorum. Şuna da çok iyi inanıyorum ki insanlığı, dürüstlüğü, yürek güzelliği, art arda çıkan kitaplarıyla yarışıyor. Kitapları boyunun aşsa da İlhan Soy Türk’ün insani değerlerini aşamayacak. Sevgi dolu yüreği buna izin vermeyecek. Çocuk kitabı yazan, çocuk edebiyatıyla uğraşan birinin yüreği sevgi dolu olmalıdır. Sevgili dostum İlhan Soy Türk’te bu fazlasıyla var. Eğitimci yanı kitaplarının beslenmesinde en büyük etken, sevgiyle kal, sevgiyle yarat sevgili İlhan Soy Türk...

İLHAN SOYTÜRK'ÜN KALEMİYLE YARATTIĞI ÇOCUK DÜNYASI

Bilsen BAŞARAN

Toplumların can damarını besleyen en genç bireyin çocuk olduğunu, kendine has dünyası, algısı, yaşam programıyla yetişkinlerden farklı bir hayatı dayattığını biliyoruz. Dünü çabucak unutan, içgüdü deneyleri dışında imgeleminde dün olmayan ve geçmişe dair anılar biriktirmemiş her şeyi geleceğinin duru belleğine kaydeden bir canlıdır çocuk. Bütün bu farklılıklar onu yetişkinlerin dünyasından ayrı bir dünyada şekillenmeye yöneltir.

Nietzsche'nin "Çocuk temizlik ve unutmadır. Bir ilk bahar ve bir oyun, kendi kendine dönen tekerlek, bir ilk devinim, kutlu bir inanıştır." demesinin nedeni burada saklıdır. Kin bilmeyen, düşmanlık biriktirmeyen ruhu, zamanın ve toplumun dayattıkları ve öğrettikleriyle kirlenecek, doğanın ilk uyanışındaki muhteşemliği simgeleyen ilk bahar, onun muhteşem ruhsal ve bedensel çiçeklenişini anlatacak, çocuk belleğinin açtığı öğrenme yolu, gene bellek ve aklın döktüğü oyunla açılacak, o hep ileriye dönen bir tekerlek gibi yol alacak, yol aldıkça yeni bir yolun ivmesi ve inancıyla ileriye hep ileriye taşınacaktır.

Bu tekerleğin dönüş hızı, üstünde devindiği yolun düz ya da engebeli oluşu, mevsimlerin doğayı etkilemesi gibi çocuğun değişim, gelişim ve dönüşümünü de etkileyecektir. Çünkü çocuk biriktirmedir de aynı zamanda. O dönen tekerleğin hızına eş değerde görececek, anlayacak, kavrayacak ve biriktirecektir. İç ambarına doldurduğu bu beslenme yığıntıları onun gelecekteki tokluğunu da işaret edecek değerdedir. Çevre, oyun, kültür, aile, toplum ve kitaplar onu besleyen ve iç dünyasını varsıllaştıran önemli etki alanlarıdır. Çocuğun iç nehrinin oyundan masala, eylemden dile doğru aktığı bilinmektedir. O diline biriken oyun evrenini masallarla varsıllaştırırken kendi dilinden devşirdikleriyle yeni dil oyunları da icat edecek, çevresindeki çocuklarla alış verişini artıracak dış dünyadan topladıklarıyla ve dağıttıklarıyla geleceğinin yolunu inşa edecektir.

O nedenle çocuk, bugünden, yarınını, geleceğini biriktiren olarak, dağarcığına doldurduklarına el atan bizlerin etkisinde, yeni bir yaşamı örgütlemenin bilinç dışı sorumluluğu içinde de olacaktır. Onun dış dünyayı kurmadan iç dünyasına / bilinçaltına taşıdıkları bizim sunduklarımızdır, toplumun sunduklarıdır. Bu büyük sorumluluk, çocuğa dayatılan olumsuzlukları yıkayıp paklayacak denli zaman ve yetki bolluğuna sahip olmadığımızı da haykıran önemli uyarılar barındırır. O nedenle Churchill "Bir ulusu yönetmek, dört çocuğu eğitmekten daha kolaydır." derken, çocuğun bireysel farklılıklarından, zekâ oranlarından, anlak ve yetenek ayrıcalıklarından doğan biriciklikleriyle nasıl zorlu, nasıl büyük çaba isteyen bir sorumluluğun içinde olduğumuzu, olmamız gerektiğinin altını çizer.

Bir toplum, geleceği olan çocuklar üstünden dünyaya seslenmeyi başarabileceği gibi, robotlaştırdığı ve sindirdiği nesil üzerinden kendi kıyametini de örgütleyebilir ne ki bu sınırı olmayan planlamaların tamamı, bütün bir dünyanın kurtuluşunu ya da kıyametini de işaret edebilir. Dünya halklarının yaşadığı iki korkunç dünya savaşı ve yaşlı kıtamızı hâlâ tehdit etmekte olan sıcak savaşlar ve doğa katliamları, çocuklarımız üstündeki yanlış yönlendirmelerin ve korkunç örgütlemelerin bir sonucudur. Özgür, yaratıcı, bilinçli, sevgi ve barış üstünden canlılarla iletişim kurabilen, canlı haklarına saygılı bireyleri yetiştirecek olan bilincin örgütlenmesinde, elbette toplumsal duyarlıklar ve ilkeli politikalar baskındır, etkilidir. Biliyoruz ki, böylesi bir dünyanın ve geleceğin inşasında, geleceğimizin can damarları çocuklarımızın etki ve katkıları yadsınamaz düzeyde ve önemdedir ve idealler, ilkeler, umutlar çocukların eliyle, bilinciyle taşınacaktır.

Sadece uluslar arası hiyerarşiyi ve güç dengesini besleyerek, gücün üstünlüğünü yüceltecek zekâ geliştirmelere yönelik çalışmalar ve çocukları birer sanayi üretene ve kobayı durumuna sokacak bilgi bombardımanları, insanı insanileştirecek ve sevgi / barış üstüne bir gelecek kurgulayacak hissiyattan yoksundur. O nedenle sadece bilgi veren, öğreten ders kitapları, testler, sınavlar ve en iyiyi bulma çabaları çocukların ruhsal gelişimi üstünde ağır parçalanmalara neden olacak, çocuk olamadıkları gibi, istenen kalitede bireyler de olamayacaklardır. İşte çocuk edebiyatı bu noktada yaşamsal önemle sesini duyurmaya başlar. Çocuğun düş dünyası, kapılarına dayanan masallar, tekerlemeler, oyunlar, öyküler, romanlar, şiirlerle apayrı bir dünyaya akmaya ve olağanüstü güzellikler devşirmeye başladığında artık geri dönülemez bir akışın izleriyle insanlaşmasını da hızlandırır.

Bu insanlaşma yolundaki, iyileşme, şekillenme, değişme, yontulma, renklenme ve belirgin bir şekilde diğerlerinden farklılaşmanın biricik yapıcısı 'kitap'lardır kuşkusuz. Kitapların sayılamayacak denli çok yararına değinmek yerine öğretenlerin, yani öğretmenlerin bu yeniden yaratma, değiştirme sürecindeki rolüne etki ve katkısına bakmakta yarar var.

Çocuğun topladıklarının, biriktirdiklerinin şekle, düzene ve kullanılabilir kaliteye yüceltilmesindeki anne babadan sonra en etkili kişilerin öğretmenler olduğu tartışmasız kabul gören tek olgudur. Öğretmeni; bu üstün, vefa dolu, saygın görevindendir ki bütün toplumlar kutsamış ve 'bir harf öğretilene kul, köle olmaya' bile yönlendirmiştir. Çocuğun geleceğini ördüğü tezgâhın çatkılarını geren, atkılarını atan, renk ve desenlerini yerleştirerek kendi renkleriyle, en güzel desenleri dökmesine yardım eden eller onun, umut onun, cesaret onundur. O nedenle öğreten / öğretmen çocuk için, toplumlar için bilinç ve bilgi düzeyi en üstte en evrensel değerde olması gerektirir.

"Kitaplar sessiz öğretmenlerdir." diyen Gellius, öğretmen yazarların artık sesi, öğretmenliği, sadece kitaplara vermek yerine, kendi sesleriyle çığlıklarını duyurmalarını da anlatır gibidir. Çocuğun yürek sesini, hücrelerinde devinen sevinci, kaygıyı, adımlarındaki korku ve ürküntüyü, karamsarlık, çekingenlik, atak ya da sinme hallerini bir bakışta kavrayan anlayan o bilge göz ve yürekler yani öğretmenler, çocuğu en iyi tanıyan ve anlayan onlar, bir de yazdıklarıyla en yakından yanı başlarından seslenirlerse çocuklarımıza ne olur? Elbette tartışmasız çocuk psikolojisi ve beklentisiyle yaratılmış ve içinde çokça başarı daha az sorun barındıran kitaplarla tanışır çocuklarımız.

Çocuk yazınımızda öğretmen kökenli yazarların sayıca çok olmalarını çocuklarımızın şansı olarak yorumlamak gerektiğini, Türkçe'yi / dili çocuk seviyesine uygun kullanmaları, çocuk algı ve psikolojisine uygun yazmaları, onların dünyasından sesler ve olaylar devşirmeyi bu denli ustaca başarmaları sonucunda, iyi örneklerin her gün daha da çoğaldığını biliyorum.

İşte İlhan SOYTÜRK de bu öğretmen yazarlardan ve öğretmenliği süresince içinde biriktirdiği çocukların dünyalarını daha da renklendirmek ve yollarını ışığa boğmak adına sürekli yazmakta. Onu besleyen ana damar çok varsıl. Yıllar süren çocuk gözlemlerine, dizginlenemeyen çocuk sevgisini ve ülke geleceğinin çocuklar üstünden şekilleneceğini bilen aydınlık bilincini eklediğinde kitaplarındaki sesi yaratmada asla sıkıntı yaşamıyor.

Payot'un " Okumak, özgür olma gücü kazandırır. Okumayanlar dar çevrelerinin kısır düşünceleri, gelenek ve göreneklerinin yetersizlikleri içinde kapalıdır. Okumayı sevenler, yerlerde sürünmezler, bir kanat vuruşuyla evrensel düşüncelerin mutlu iklimine yükselirler. İnsanlığın en yüce kişilerinden meydana gelmiş bir toplum içinde yaşarlar." diyen sesine İlhan SOYTÜRK'ün onay veren

sesi yazdıklarının da ana izleğini işaret eder. O, kitaplarıyla seslendiği çocuklara dünyayı ve dünya halklarını göstererek bilimin yanına sanatı ve sanattan beslenen erdemi koyarak, kurguladığı dünyalardan güzeli, iyiyi, vazgeçilmez olanı taşır.

Öğretmenin emekli olsa da bitmeyen ve emekli edilemeyen sorumluluğu ve bilinciyle seslendiği çocuk dünyalarında, kimi zaman çocuk acımasızlığını törpüleyen seslenişlerle şefkate kapı açarken kimi zaman da fantastik kurgularla çocukları başka dünyaların büyümlü atmosferlerine atarak o çok sevdiği bilim kurgunun lezzetli sofrasında doyurur dimağlarını. Bunu ustaca, korkutmadan, sıkmadan, dupduru bir Türkçe ile yapar. Olayları yaşadığı çevreden toplayıp gene yaşadıkları çevrenin adları, detayları, özellikleri içinde kurgulaması dikkat çekicidir. Çocuk okurları, okurken evlerinden sokağa bildik çevrelere taşıyarak onlarla el ele oynamanın tadını çıkararak öğretmenliğini okul bahçesindeki oyunların içinden kitaplardaki oyunlara taşıyarak sürdürür. Eğitici, öğretici, paylaşımcı, sevgi dolu diyaloglar yardımıyla, yitmeye unutulmaya yüz tutmuş değerleri yeniden anımsatır. Ustaca kurgulanmış olay örgüleri, bu değerleri çocuklara dayatmadan, zorlamadan duyumsatır. Yumuşak söylemleriyle, kendiliğinden gelişen ilişkilerle erdemli ve iyi insan olmayı öğretir İlhan Soytürk kitaplarında. Hem baba hem öğretmen hem de bu iki varsıl kaynaktan beslenen yazar olarak tek hedefi çocuklardır. Sadece çocuk yazınında kalem oynatır ve gözbebeklerine oturttuğu çocuklarımızın gözlerinden bakar İzmir'e, Türkiye'ye ve dünyaya.

Evrensel değerleri sindirmiş bir yazarın kalemi elbette ki tüm dünya insanları için oynar kağıt üstünde. Bu bilinç fazlasıyla etkindir İlhan Soytürk'te. Çocukluktan gençliğe geçiş köprüsünde aşağıya bakan ve kudurmuş bir hayatın deli deli akan ırmağından başı dönecek çocukların hemencecik ellerinden tutuveren gençlik kitaplarıyla, onları karşıya geçiren usta bir rehberdir de o. Her yaştan çocuklarımıza hem baba sesiyle seslenir hem de öğretmen sesiyle. Fazlasıyla şefkat, sahiplenme dolu sesi, ilerideki olumlu /olumsuz hallerin ilk duraktan gösterilmesi, onun ne denli tedirgin ve sorumlu bir yazar olduğunun da kanıtıdır. Tırnakları kırılmasın, etlerine diken batmasın, ayakları sürçmesin, dilleri acımasın ister ne ki, yaşamın acımasızlıklarını da engelliler, yoksullar, eşitsizlikler üstünden güçlü bir şekilde anlatıp göstermeyi de ihmal etmez. İlhan Soytürk'ün kitaplarında gezinirken toplumun her kesimine, her gelir düzeyinden aileye, her sevinç ve acıdan yaşam devşiren çocuğa rastlamak rastlantısal değil önemli gözlemler sonucudur. Bu da onun kalemini ve yazma serüvenini güçlü kılan temel unsurdur.

İlhan SOYTÜRK " IŞIK İNSANLAR" adlı 'ilk gençlik romanında' yaşadığı çevrenin, yaşadığı toplumun insanlarını, o insanların günlük yaşamlarından bir kesiti ele alarak, Manisa Spil Dağına pikniğe giden bir grup arkadaşın yaşadıkları dağ macerasını anlatır. Ne ki bu öyle sıradan bir dağ gezisi değildir ve olaylar fantastik bir kurguyla örgütlenen başarılı bir bilim kurgu öyküsü içinde hayli sürükleyici bir uzaylılar / dünyalılar tanışmasıyla yol alarak Özcan'ın başına gelenlerin anlatıldığı ilginç bir romanı örecektir. Nedeni bilinmeyen kumalar, hastane ve ev arasında geçen sıkıntı dolu olaylar ve Özcan'ı kuşatan, ailesini kaygılandıran değişiklikler...Çocukların, gençlerin fazlaca ilgilendikleri bir konu olan uzay maceraları, kurmaca başarısıyla Manisa, İzmir, Spil Dağı arasına ufoları ve uzaylıları taşıyan Soytürk'ün kaleminden hayli sürükleyici ve severek okunacak bir roman yaratmış.

"SEN DE OLABİLİRSİN" adlı 'ilk gençlik romanı'nda İlhan Soytürk, engelli insanlarımızın / çocuklarımızın yaşadıkları zorlukları ve duyarsızlığımızı sorgularken, çocukların acımasızlıklarını ve duygularındaki bana neciliği, adam sendeciliği örnekleyip, kırıp dökmeden, incitmeden söylemenin ve duyarlılıklarını artırmanın yolunu açıyor. Başarıyor da. Her an her şeyin olabileceği hayat içinde, her

an birer engelli adayı olduğumuzu anımsatarak, merhamet değil yardım ve güzel olanla, dayanışma ve sevgi ile yaklaşacağımız engellilere, toplumsal sorumluluklarımızı da anımsatarak dikkat çekiyor. Ozan'ın sağlamken kırmaktan çekinmediği engelli arkadaşı Özgür'ü, geçirdiği trafik kazası sonrasında yaşadıklarıyla daha doğru değerlendirmeye başlaması, onun yaşadıklarını yaşamının verdiği hüznle sorumlu birey olmaya yönelmesi, çocuklara önemli uyarılar sunuyor. Ozan ve Özgür'ün artık diğer engelliler için de çalışmaya ve bilinç yaymaya başlamaları ve Engelliler Derneği ile ortak projelere katılmaları okur çocuklara taşıyacağı bilinç açısından önemsenmeli. "Yolda, sokakta, pazarda karşılaştığımız engellileri, onların sayesinde tanıma, yeniden görebilme fırsatı yakaladık. Onların da bu toplumda yaşadığının ayırdına vardık." (SF:92) diyen gazeteciler, yetkililer ve okurlar çoğaldıkça bu insani sorumluluğun güzel yerlere taşınacağı umudunu diri tutan bir roman olması İlhan Soytürk'ün iyi bir baba, duyarlı öğretmen ve insan olma yanını da ele veriyor.

"SARI KIZLA AK KIZ", Akvaryum Yayınevi'nin 'Gülen Çocuk Öykü Dizisi' içinde yayımlanan ve 9 yaş ve üzeri çocukları hedef kitle olarak saptayan bir öykü kitabı olsa da ilkökul 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin de rahatça okuyabilecekleri durulukta. Kolaylıkla okunan kısa tümceler, anlaşılır diyaloglar ve çocukların çok sevdikleri ördeklerle yavruların bir deredeki maceraları çokça ilgi çekici. Öykü kahramanı Elif'in, babasının eve getirdiği ördek yavrularına Ak Kız, Sarı Kız adını vermesiyle başlayan, arkadaşları ve aile bireylerinin doğa ve hayvan sevgilerini anlatan sürükleyici kolay okunan bir çocuk öyküsü. Çocukların ördeklerin biyolojik yapısı, yaşam koşulları ve yararları konusunda bilgilenmeleri amacıyla aralara küçük ama önemli bilgiler de serpiştirilmiş bir öykü.

"BİSİKLET DE İSTİYORUM" adlı kitapta üç ayrı öykü yer alıyor. 9 yaş ve üzeri çocuklar için hazırlandığı belirtilen kitabın ilk öyküsünde öğretmen yazar İlhan Soytürk ders içinde gözden kaçacak ya da unutulacak önemli bir kurumun akla kazanması, ya da sürekli anımsanması için öğrenci duyarlılığını artıracak bir düşünceyle "Kızılay"a ve görevlerine dikkat çekecek bir öyküyle çocuk belleklerine giriyor. Sel felâketinin ardından mahalleye gelen Kızılay ve görevlilerin halkla dayanışması üstünden çocukça bir istek barındıran top ve bisiklet dileği ilginç. Çocuklar için eğlenceli ve düşündürücü tümcelerle örülmüş bir öykü.

"Taşlı Tepenin Çocukları" aynı kitap içinde yer alan ikinci öykü. Hayli taşlı, kayalık bir araziye sahip olan Taşlıtepe Köyü'nün, öğretmenin önerisiyle ağaçlandırılması için Orman Haftası'nda girişimde bulunulması ve küçük fidanlığın Ahmet, Fahri ve diğer çocukların yardımı ve desteğiyle bakımının yapılması anlatılırken, bozkırların ormanlarla, çırılçıplak toprağın çiçeklerle donatılmasının biraz emek ve çabayla gerçekleştirilebileceği anlatılıyor. Ortak çaba ve imecenin sonunda bozkırda açan onlarca çeşit çiçeğin yaşamı nasıl renklendirip güzelleştirdiği ve çocukların emeği ile Taşlıtepe'nin nasıl çiçekli tepe haline getirildiği anlatılıyor. Doğa, orman, dayanışma, sorumluluk bilinci aşıl原因an önemli bir öykü.

"Gözde'nin Arkadaşları" aynı kitap içindeki üçüncü öykü. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı hazırlığı içindeki Gözde'nin şiir okumaya seçilme heyecanını annesiyle paylaşması, bayram nedeniyle yurt dışından gelecek konuk çocukları ağırlama heyecanı ve Atatürk'ün 23 Nisan 1920'de Türk çocuklarına armağan ettiği ve "Bu günün çocukları yarının büyükleri" düşüncesiyle yücelttiği çocuklarımızın, artık tüm dünya çocuklarıyla birlikte kutlanan bu bayramın duygularını, Gözde üstünden anlatan ve dayanışmanın sevincini duyuran bir öykü.

"CUMHURİYET ÇOCUĞU" adlı kitap da üç öyküden oluşuyor. Aynı adlı öyküde İlhan Soytürk; öykü kahramanı Barış'ın okuduğu öyküdeki Çanakkale kahramanı Seyit Onbaşı'yla tanışması

üstünden, dedesinden onun anılarından yola çıkarak Kurtuluş Savaşımızın bir bölümünü anlatıyor çocuk okurlarına. Çanakkale il sınırları içindeki Anafartalar Mevkii'nde yaşanan ve ülkemizin kaderini değiştiren tarihi olaylar Barış'ın büyükbabasının anıları içinden anlatılırken, Seyit Onbaşı ve nice kahramanlar bir kez daha saygıyla anılıyor.

“Kurtuluş Müzesi” kitabın ikinci öyküsü. Ozan ve arkadaşlarının ‘Kurtuluş Savaşı Müzesi’ni gezmeleri, gezerken gördükleri üstünden cumhuriyetimizin önemli değerleri, özellikleri ve önemleriyle çocuk gözünden anlatılıyor. Kolayca anlaşılır bir dil, akıcı tümceler ve basit diyaloglar yardımıyla hayli karmaşık tarihi bilgileri ustaca anımsatan, öğreten ve unutmayacakları bir şekilde belleklerine yerleştiren bir öykü. Öğretmen yazar İlhan Soytürk'ün öğretme yöntemi olarak seçtiği öyküleme ve eğlenerek öğretme, öğrenme yolu hayli başarılı. Gezi, gözlem, oyun içinde bilgilenme başarılı bir yöntem olarak kitaplarının tamamında etkili.

“Meraklı Keçi” üçüncü öyküsü kitabın. Ali Dayı ve oğlu Mustafa'nın köy koşullarında ve çetin geçen bir kışın ardından canlanan doğaya çıkardıkları koyun, keçi, eşek gibi hayvanların konuşmalarından oluşturulmuş bir öykü. Kış boyunca yiyecekleri iyice azalan hayvanların türlü adlarla ve farklı özellikleriyle tanımlandığı, bereketli bitek doğa ana içinde yeniden hayat buldukları, doğanın sınırsız cömertliği ve canlılar üstündeki etkisi, önemi anlatılıyor. Çocuk dünyasına seslenen hayvan özellikleri esprili tümcelerle, diyaloglarla beslenerek okuma zevinci arttırılmış. İlhan Soytürk, doğayı, hayvan türlerini, özelliklerini öykülerken çocuk dünyasından bakmayı başarıyla gerçekleştiriyor o nedenle öyküler sıkmadan, sürükleyici, öğretici, bilgilendirici özellikleriyle okunabiliyor.

“ANNELER GÜNÜ” adlı kitap iki öyküden oluşuyor. Kitapla aynı adı taşıyan öyküde Umut'un artık gelenekselleşen ‘Anneler Günü’nde annesine, babasının yardımıyla yapacağı sürpriz anlatılmakta olsa da, önemsenmesi gereken tümcelerle aile içi ilişkilere, birlikte yaşamının kurallarına, ailesel ve toplumsal değerlere önemli göndermeler yapılmakta. Okur çocukların, bu tümceleri okuduktan sonra yaşamlarındaki eksiklikleri sorgulayacaklarını düşünüyorum ve okuma ediminin önemli amaçlarından biride bu olsa gerektir. İlhan Soytürk hemen her kitabında göze sokmadan, zorlamadan seslenir okurlarına ve anlattığı hep değerlerin, kuralların, bilgilerin çocuğu iyi / örnek insan olmaya yönlendirmesiyle ilişkilidir.

“ Al İbik ile Mor İbik” adlı ikinci öykü, kümesteki hayatın bütün inceliklerini, rolleri ve görevleri, Al İbik adlı horoz üstünden verirken, anaç tavuğun yuvaya kattığı yavrular ve yeni piliçlerden horoz olan Mor İbik'in aileye katılması ile değişen hayatlar anlatılıyor. Al İbik'in, kümesteki hayvanların, Ali Dayı'nın ve köylülerin konuşmaları, çocukların keyifle severek okuyacakları diyaloglarla süslenmiş. Bambaşka dünyaları çocuk dünyasına taşıma başarısıyla severek okunabilecek başarılı, sürükleyici bir öykü.

“FATİH DEDE” adlı kitapta, Ayşenur adlı öykü kahramanının sigara içen ve bu kötü alışkanlığı nedeniyle çok öksüren Fatih Dedesinin hastalığıyla ve sigarayı bırakmasıyla ilgili mücadeleleri anlatılıyor. Gelin Özlem, oğul Fikret ve torun Ayşegül'ün yaşadıkları ve Fatih Dede'ye saygı ve şefkatle yaklaşmaları ve sağlığına kavuşmasına katkıları, aile içi bağların önemini vurgulaması açısından da önemli bir örnek oluşturuyor. Toplumsal kirliliğin, bireyciliğin, değer yitiminin hızla arttığı ve aile parçalanmalarının yoğun yaşandığı günümüzde yaşlı aile bireylerini terk etmeden, ilgi ve sevgi ile kucaklamanın önemi, çocuk dünyalarına bu tür öykülerle sokulmalıdır diye düşünüyorum.

“Yalancı Mustafa” adlı öykü, Susuzköy'de yaşayan, yalancılığı huy edinmiş Sarı Mustafa adlı sorumsuz bir köylü ile, şaka sanarak ulu orta uydurduğu yalanların sonuçlarının, köylüler üstündeki olumsuz

etkilerini ve sonuçlarını anlatmakta. Yalancı Sarı Mustafa'nın, Hacı Ali Dayı'nın tarlasının yanındaki anızların yandığını söylemesiyle başlayan ve yangının ekili tarlaya sıçraması korkusuyla bütün köylülerin seferber olması ve sonucunda şaka olduğunun anlaşılması üstüne kurgulanmış içinde derin sorgular barındıran bir öykü. Yalanlarıyla galeyana getirdiği köylülere pişkinliğiyle yanıt veren Sarı Mustafa, bütün uyarılara karşın düzelmez ne ki, artık ona kimsenin inancı ve güveni kalmamıştır. Evinde yaktığı lastik parçasının tutuşmasıyla evinin bacası yanmaya başlayan Mustafa'nın çığlıklarına, yardım çağrılarına gene köylüler koşar bu kez gene alay dolu sesiyle onları aldattığını söyler Sarı Mustafa. Köylüler kızgınlıkla geri dönerler ve artık iyice bilerek ona 'Yalancı Mustafa' adını takarlar ve ne derse desin inanmamaya yemin ederler ve bir gece sobadan sıçrayan kıvılcımın kilimleri tutuşturmasıyla evde olmadıkları bir saatte yangın çıkar ama köylüler onun feryatlarını gene şaka olarak algılayıp yardıma gitmezler. Olanlar olur ama sonuçta umulan yere varılır mı? Çocukların keyifle okuyacaklarına inandığım, bildik bir öyküden 'Yalancı Çoban'dan uyarlandığı belirtilen bu öykü, yalan ve yalancılığın üstünü çizme fikri vermesi ve pişmanlıkları anlatan güzel örneklerle sürmesi bakımından önemli.

"KIRBAŞ" adlı kitap iki öyküden oluşuyor. Kitapla aynı adı taşıyan uzun öyküde, Mustafa ile Hasan'ın yakın arkadaşlıkları, Hasan'ın Kırbaş adlı kangal türü köpeği ile olan ilişkileri, yavrulayan Kırbaş'ın eniklerinden birinin Hasan'a verilmesi, Karabaş adı verilen eniğin üstün özellikleri anlatılırken çocuklara köpekler konusunda önemli bilgiler de veriliyor. Koklama, av bulma, koku ayırt edebilme, sadakat gibi köpek özellikleri üstünden, köy yaşamının özel ve güzel yanları da anlatılıyor. Karabaş, çığ düşmesi sonucu çığ altında ölümle burun buruna gelen avcılar kurtarıırken, köylülerden yardım getirmeyi başarırken özel bir köpek olduğunu kanıtlar. Gazetelerde övgüyle anlatılan can kurtarıcı köpek bir polis amirinin isteğiyle suçluları bulmak konusunda eğitilmek üzere alınır ve artık o bir polis köpeği adaydır. Hayvan sevgisi, hayvanların yararları ve yaşamımıza etki ve katkıları doğru, akıcı, bilgilendirici tümcelerle verilirken, köpeklere ilişkin önemli detaylarda öğretilmekte. Akıcı, güzel bir öykü.

" Ben Kimim?" adlı öykü bu kitabın ikinci öyküsü. Mustafa amcanın komşularını dolmuşuyla pikniğe götürmesi özellikle çocuklar arasında coşkuyla karşılanır. Yemyeşil kırlarda sınırsız oyunla, sevgi ve coşku dolu bir gün geçirmektedirler. Oynadıkları bütün oyunlar yorucudur, terlerler, yorulurlar, soluk soluğa kalırlar. Bir ağaç gölgesinde şöyle oturup serinleyerek oynayabilecekleri bir oyun bulmak üzere anlaşılır ve bu konuda en yaratıcı kişi Ferit'tir. Oynayacakları oyunun ana kuralı, ülkemizde yetişen ya da üretilen bir maddeyi, anlatılan özelliklerinden yola çıkarak bulup söylemektir. Oyun başlar. 'Ben Kimim?' diye soran o sebze, meyve ya da nesneyi çocukların bulması, bilmesi sürer gider. Ülkemizin bölgesel iklim ve doğa farklılıkları, varlıkları nedeniyle çokça farklı ürüne sahip olması keyifli bir bulma oyununu örgütler. Portakaldan incire ormana patlayıcı maddelere değin çocukların bellek ve bilgi dağarcığını ortaya döken bu güzel ve öğretici oyun sürer gider. Öğreten, belleten, düşündüren, araştırma ve muhakeme edebilme yetisi geliştiren böylesi oyunlar, bütün gününü sağlığını hiçe sayarcasına top peşinde koşarak tüketen, ya da internet önünden kalkmayan çocuklar için caydırıcı ve eğlendirici olabilir. İlhan Soy Türk bu öykü ile, artık bilinen oyunları demode sayan ve sağlık açısından bin bir türlü sakınca barındıran elektronik oyuncaklarla oynamayı çağın gereği sayan anlayıştaki ailelere ve çocuklarına bir uyarı olarak çok önemli iletiler de göndermekte. Çocuğu robotlaştırarak, susturarak türlü ışınlara maruz bırakarak ruhsal ve bedensel çöküşünü hızlandıran çağın hastalığı oyuncaklar ve vurdulu kırdılı, makine tüfekli çizgi-kurgu film kahramanları yerine, çocuklarımızın yaratıcılığını arttıracak, insan ilişkilerini geliştirecek, konuşma ve anlaşma üstüne diyaloglar üretecek bu tür oyunların öne çekilmesi, özendirilmesi yadsınamayacak önemdedir.

İlhan SOYTÜRK çağdaş bir yazar. Yazdıkları tertemiz Türkçe'yle kolay okunabilen ısıltılı kitaplar. İçleri çocuk yüreğini besleyen insan sevgisiyle dolu. Anlattıklarını kulaktan dolma değil bütün özellikleriyle bilinçle besleyerek yazıyor. Öykülerdeki tüm canlıların bütün özellikleri, bilgi, bilinç, doğruluk ve sahicilik içeriyor. Bu özellikleriyle bütün yazdıklarında, çocuklarımıza güvenle ve sakınmasız uzatabilmenin huzuru baskın. Öğüt vermek yerine, çocukların yüreğine akan ve onları kuşatan bir dille hem bilgi, hem sevgi, hem de dayanışmanın önemini öğretiyor. Aynı anda yalanın riyanın, kin ve sevgisizliğin kötülüklerini de duyumsatıyor. Evrensel bir bakış açısıyla, çocuklarımızın dünya vatandaşı olmalarına destek vermeye gönüllü bir yazar sorumluluğuyla yazıyor. İlhan Soytürk'ün bütün kitapları "Akvaryum Yayınevi"nce yayımlanmış ve baskıları, resimlemeleri, çizimleri, renkleri, kâğıt kalitesi yönüyle tertemiz, profesyonelce ve çocuklarımızın hak ettiği değerde kitaplar olarak sunulmuş. Sadece almak, okumak ve tadına varmak kalıyor çocuklarımıza.

" Okuma gereksinimi barut gibidir; bir kez tutuşturulunca, artık söndürülmesi olanaksızdır."diyen büyük usta Victor Hugo'ya kulak veren anne, baba, öğretmen ve çocuklar; el birliğiyle bu barutu tutuşturmada bir an bile tereddüt etmemeliler ve yaşantımızın en soylu en vazgeçilmez yangını da bu olmalı diyorum.

17 Nisan 2012 / İzmir

SOYLU BİR YAZIN EMEKÇİSİ İLHAN SOYTÜRK

Mevlüt KAPLAN

İzmir’de Özgür Eğitim Yayınları olarak 1996 yılında adıma ilk kez düzenlediğimiz edebiyat yarışmasının 2001’deki konusu çocuk romanına ilişkindi.

Yarışma süresinin bitim günü geldiğinde çok sayıda yazarın çok sayıda dosya ile yarışmaya katıldığını gördüm. Hepsi de özgün yapıtlardı. Çok sevinmiştim.

Ön eleminin yersiz ve haksız olacağını düşündüm.

Yarışmanın seçici kurul üyesi Talip Apaydın’a, Tarık Dursun K.’ya, Sami Karaören’e, M. Yaşar Bilen’e dosyaların birer kopyaları ile doldurmaları gereken birer değerlendirme çizelgesini hemen postalamıştım.

Çok geçmeden seçici kurul üyelerimiz yarışma dosyalarını okuyup, değerlendirme görevlerini yerine getirmişler, sonuçları bize ulaştırmışlardı.

İlhan Soy Türk değerlendirme tablosu puan sıralamasında “**Sen Olabilirsin**” adlı roman dosyası ile daha ilk bakışta en yukarılarda yerini almış görünüyordu.

İlke kararımıza göre her yıl dereceye giren beş dosya kitaplaştırılarak okurlarla buluşturuluyordu. Buna göre 2001 yılında da aynı kural uygulanacaktı. Dereceye giren, yayımlanması gereken romanlardan biri şimdiden belirlenmişti. O da “Sen Olabilirsin” adlı dosya idi.

Yarışma sonuçlanıp değerlendirme tablosundaki puan derecelendirme sırasına göre İlhan Soy Türk’ün “Sen Olabilirsin” adlı dosyası son elemelerde de en yüksek notu alan dosyalardan birisi olarak ikinciliğe yükselmişti.

İlgimi çekmişti. Birinci ve üçüncü gelen dosya ile birlikte “Sen Olabilirsin”i yeniden ve daha dikkatle bir kez daha okuduğumda “Sen Olabilirsin” neden seçici kurul üyelerimizin hepsinden yüksek not aldığının gizemini kavradım. Bu yapıt, istenilen nitelikte altı bölümlük bir çocuk romanıydı. Çok yerinde seçilmişti. Seçici kurulumuz olumlu bir karara bir kez daha imza atmış bulunuyordu.

Dosyadaki bölümler şöyle sıralanmıştı:

“Okulun Kapandığı Gün”, “Ozan’ın Ailesinin Tatil Hazırlığı ve Yolculuğu”, “Ozan’ın Trafik Kazası Geçirmesi”, “Ozan Yürüyor”, “Ozan Okula Başlıyor”, “Ozan Radyoevinde”.

Seçkin bir yazar grubunun katılımı ile yapılan kokteylli ödül töreni çok görkemli geçmişti. Sonra kitapların dizimi, kapak, basım hazırlığı aşaması başlamıştı.

“Sen Olabilirsin”in dizgisi, düzeltmeleri, sayfa düzenlemesi yapılmıştı. Kapak tasarımının siparişi İstanbul Üniversitesi Resim Bölümü Başkanı Prof. Dr. Nazan Erkmen’e verilmişti. Sonuçta işler iyi gitmiş, her aşama başarılıydı.

Yirmi yedinci sıra numaralı kitap olarak “Sen Olabilirsin” basılarak ortaya çıkmış, Türk Çocuk Edebiyatı’ndaki yerini almış oldu.

Kitap baştan başa Anadolu’ya dağıtıldı, okurlarca çok beğenildi.

İlhan Soytürk’le arkadaşlığımız bu kitaptan sonra giderek daha da gelişti güçlendi. O gündür bu gündür değişik ortamlarda sık sık karşılaşıyor, selamlaşıyor, konuşuyoruz.

Onu öteden beri soylu bir yazın emekçisi olarak görüyorum. Şimdilerde daha bir yoğun çalışmalar içine girdi. Emekliye ayrılınca ağırlığı İzmir’den İstanbul’a doğru yönlendirmiş durumda.

Birçok yazar, yazdığı ürünlerini değerlendirmek için yayınevi bulma gücünü çekerken o, bir değil, iki değil, üç yayınevi ile çalışıyor. Üstelik yayınevlerini o aramıyor, yayınevleri onu gelip buluyorlar.

Her ay kimisi sürdürümcüsü olduğum için adıma 8-10 sanat edebiyat dergisi geliyor. Önce şairlerin, yazarların adını taşıyan içindekiler listesine bakıyorum. Kimler var onları görüyorum. Tanıdıkların şiir ve yazılarını ilk günlerde okuyorum.

İlhan Soytürk’de okuduğum ilkler arasında oluyor. Onun adına birçok dergide rastlıyorum. Öykü, makale, şiirler yazıyor.

İzmir’de her ay değişik arkadaşların her hafta kitap tanıtımları, imza günleri, konferansları, sempozyumları, açık oturumları, tiyatro, konser gibi benzer etkinlikleri gerçekleştiriliyor. Çoğuna ben de katılıyorum.

Oralara İlhan Soytürk’de geliyor. Sağolsun çalışma yerimde sık sık beni ziyarete geldiği de oluyor. Biraz görüşmemizin arası uzasa bilirim ki, yine bir dizinin ya da kitabın peşine takılmış, sürüklenip gidiyordur. Çok geçmez bir tomar kitapla ya da bir romanla çıkar gelir karşıma. “Beni bunlar alıkoydu,” der. Özür diler ve güler.

Önüme koyduğu İlhan Soytürk imzalı dumanı üstündeki kitapları sevgiyle okşarım. Onları tek tek koklarım. Taze kâğıt, kitap kokusunu ne çok sevdiğimi, kimse bilemez.

İşte İlhan Soytürk’ün **İlk Gençlik Romanlarım** dizisinden biri daha “**Işık İnsanlar**” İstanbul Akvaryum Yayınları arasından çıkmıştır. Kapakta pırıl pırıl bir insan figürü var. Baştan ayağa o insan güneş gibi ışık saçıyor, çevresini aydınlatıyor.

İçerik güzel okunaklı bir yazı karakteri ve punto ile yazılmış. Kapak tasarımı Zeynep Güleç tarafından yapılmış, Erdal Çakıcıoğlu kitabın editörlüğünü üstlenmişti.

Deneyimli yazar İlhan Soytürk bu kitabı ile bu kez de bir bilimkurgunun yolunu açmıştır.

Romanın içeriği Özcan adlı bir kahramanla başlıyor, gelişiyor, sürüyor ve bitiyor.

Güneşli güzel bir gün ailesi ile kır gezisine çıkan Özcan, gezip oynarken orada ummadığı bir sırada bir ufo ile karşılaşmıştır.

Özcan'ın ufo ile karşılaşması daha sonra heyecan verici bir serüvene doğru tırmanıp yükseliyor.

İlhan Soytürk, kendisi ile yarışan eğitimci bir yazın emekçisi. Duruşu, günlük yaşantısı, okuması, yazması iddiasız. Sürekli ve sıradan bir eğitimci konumunu koruması, sürdürmesi “nasılsınız öğretmenim?” demesi onun öğretmenliğe ve Türkçe'ye ne denli çok yakın olduğunu hatta bağımlı olduğunu anlatmaya, göstermeye hem yetiyor, hem de artıyor.

Onun öğretmenlik yaptığı günleri de anımsıyorum. Sınıfı ile, okulu ile dergi çıkarıyordu. Her ay onun öğrencileri ile hazırlayıp yayımladıkları pırıl pırıl resimli okul ve sınıf dergilerini ilk okuyanlardan biri mutlaka ben oluyordum.

İlhan Soytürk öyküler yazıyor, yetmiyor romanlar yazıyor. Genel edebiyat yanında ağırlığı daha çok da çocuk edebiyatına kaydırmış durumda. (*Al İbik ve Mor İbik*), (*At ve İnatçı Eşek*), (*Bisiklet de İstiyorum*), (*Cumhuriyet Çocuğu*), (*Fatih Dede*), (*Gözde'nin Arkadaşları*), (*Karabaş*), (*Okul Heyecanı*), (*Onur'un Sünnet Düğünü*), (*Sarıköz ile Akkız*), (*Yalancı Mustafa*), (*Yaşlı Kurbağa*) İstanbul, İlkadım Yayınları'nda çıkan kitaplarıdır.

Soylu yazın emekçisi İlhan Soytürk'ü kutluyorum. Sağlık içinde nice kitaplara diyorum

ATILLA ER

ÇOCUK EDEBİYATININ SESSİZ İŞÇİSİ:

İLHAN SOYTÜRK

Bir dönem, "Sokak Çocuklarını Koruma Derneği"nde gönüllü olarak görev almıştım. Çocukların her biri hayatın sillesini yemiş ve yaşamdan yenilgiyle çekilmiş şansız yüreklerdi. Dernek adına farklı zamanlarda ve farklı yerlerde stantlar açıyor, benim kitaplarım da dahil olmak üzere birçok kitabın satışından elde edilen geliri derneğe bağlıyorduk.

Bir dayanışmaydı bu.

Süreç içerisinde, Dernekle bağı olan sokak çocuklarıyla aramızda sıkı bir bağ oluştu. Onların hikayesini dinliyor, elimden geldiğince, bilgim yettiğince doğruyu ve yanlışı anlatmaya çalışıyordum: erdemi, paylaşmayı, dostluğu, arkadaşlığı, saygıyı, sevgiyi, özveriye vb. birçok anlamlı sözcüğün içini doldurarak. Onlarla olan iletişimim Dernek Başkanının dikkatinden kaçmamış olacak ki, bir gün beni karşısına alarak şöyle dedi: "Atilla Bey! Görüyorum ki çocuklar sizi çok seviyor ve size büyük bir saygı besliyorlar. Bunu nasıl başarıyorsunuz?" dediğinde, bu beklemediğim soruya yanıt vermekte hiç de zorlanmadım. Önce hafif bir tebessüm ettim. Sonra dedim ki: "Ben de onlar gibi sokaktan geldim. Dillerini iyi biliyorum; garipliklerini, ezilmişliklerini, hayallerini ve öfkelerini... Ondan iyi anlaşıyoruz." Bir süre şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Ne o bir şey söyledi, ne de ben.

Bu girizgahı şunun için yaptım. Sözü şuraya getireceğim. İlhan Soytürk bir öğretmen, bir eğitimci, iyi bir gözlemci. Yıllarını verdiği öğretmenlik mesleğinin getirdiği deneyimle çocukların ve gençlerin dilinden iyi anlıyor. Dolayısıyla çocuk ve gençlik edebiyatındaki başarısının altında yatan sırrın bu olduğuna inanıyorum. Dediğim gibi, o dili iyi biliyor.

"Sen de Olabilirsin" adlı ilk gençlik romanında bunun ipuçlarını görebiliyoruz: Farklı bir yaklaşım, farklı bir algı, farklı bir kurgu. İlk okuyuşta bunu sezemeyebilirsiniz. Ancak, biraz daha derinlere indiğinizde anlatımın yalınlığına, dilin kıvraklığına, diyalogların lezzetine daha iyi varıyorsunuz.

Bir öğrencinin en büyük özlemi, okulların kapanması ve iyi bir tatil yapmasıdır. Tabii ki okulların kapanması da yetmiyor. İyi bir karne notu gerekiyor, iyi bir tatil için. O da yetmiyor; karne iyi olabilir; ancak ya ailesinin maddi durumu iyi değilse çocuğun? İşte o zaman kayboluyor çocuklardaki/gençlerdeki hayal kırıklıkları. Kendisiyle barışık olan bazı çocuklar, fantezi yeteneklerini de kullanarak, tatil sonrasında arkadaşlarına anlatacakları tatil rüyalarını kafalarında bir bir oluşturuyorlar. Ya içe dönük yaşayan çocuklar? İşte en büyük hayal kırıklıklarını onlar yaşıyorlar. Ezilmişlik duygusu taşıyamayacakları bir yük halini alıyor onlarda.

Hayat hiç de adil değil!

İlhan Soytürk, bu gençlik romanını kurgularken, monologdan olabildiğince kaçınmış. Çocuklardaki aidiyet duygusunu oluşturabilmek için daha çok diyaloglara yaslanmış. Öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri noktasında bir anlatıcı olarak yazarı olabildiğince dışarıda tutmaya özen göstermiş. Bana göre de iyi yapmış.

“Hayat hiç de adil değil!” demiştim ya; aynen öyle. Romanın ilerleyen satırlarında bunu daha net görebiliyoruz. Erkek ve kız öğrencilerin yanı sıra, bir de engelli öğrencinin dramına tanık oluyoruz. Bu dramı bir ajitasyon ekseninde değil, yaşamın bir realitesi noktasında okuyucuyla paylaşıyor yazar. Asıl engelin bedende değil, beyinde olduğunu anımsatıyor kullandığı karakterler arası diyaloglarda.

Romandaki ikinci karakter engelli bir öğrenci: Adı: Özgür. Yaz tatillerinde bakkal olan babasına yardım ediyor. Köşesine çekilmiyor. Ahlanıp vahlanmıyor. Durumundan hoşnut değil elbet; ancak engelini kabullenmiş ve yaşamını bu minval üzere kurgulamış. Engelinin bilincinde. O zaman karşımıza şöyle bir sonuç çıkıyor: Azim! İşte Özgür de bu azimle yaşama karşı büyük bir mücadele örneği gösteriyor. Olması gereken de bu. Bundan yola çıkarak şu iletiyi veriyor yazar: En sağlıklı bireyler bile gün gelip, uğrayacakları bir kaza sonucu engelli duruma düşebilirler. Onun için engelli insanları dışlamak değil, tam tersi, onlara birey muamelesi yapıp, hayatın içinde tutunabilmelerinin daha doğru olacağını söylüyor bizlere. Kitaptaki birkaç temadan biri de bu: Engellilik.

Hikayenin akışı içerisinde önümüze ikinci tema ortaya çıkıyor: Kullanımı zararlı maddeler; içki, sigara, uyuşturucu vb. şeyler.

İlhan Soytürk bu olumsuz alışkanlıklarla ilgili de okuyucuyu sıkmadan, dikte etmeden, nahif sözcük oyunları ile zararlarını dile getirmeye çalışıyor. Bu küçük göndermelerin yerini bulduğu kanısındayım. Şimdi merak ediyorum, hangi temaya değinecek yazar, derken karşıma “yalan” kavramı çıkıyor. Yazarın beni yanıltmadığına seviniyorum.

Şimdi de gelelim öğrencilerin tatil serüvenlerine: daha doğrusu romanın başkahramanı Ozan’ın bisiklet ve deniz macerasına. Ailecek başlarından geçen bir trafik kazası sonucu ve onun sonrasında yaşanan hayat mücadelesi romanın özünü oluşturuyor. Özgür’ün engeliyle alay eden Ozan’ın başından geçen trajik olay... Bu olaydan sonra Ozan’ın düşüncelerindeki müthiş değişim. Söz konusu üç yüz altmış derecelik değişimin onun yaşamına getirdikleri ve götördükleri... Sorgulamalar... Hayaller... Gerçekler... Ne oldum değil, ne olacağımın ilginç bir yansıması.

Romanı okuyup bitirdikten sonra şöyle düşündüm: Romandaki diyaloglarda adı geçen okuldaki öğrencilerin, yaz tatillerinden kısa kısa örneklerle romanın bütününün oluşacağını düşünmüştüm. Belki de roman bu haliyle bitmediğinin, yazar isterse romanı yeni ciltlerle genişletebileceğinin ipuçlarını da veriyor olabilir diye düşünüyorum. Nokta konulduğunu düşünmüyorum.

Bu çalışmasından dolayı İlhan Soytürk’ü kutluyorum. Çocuk edebiyatı gibi zor bir kulvarda kalem oynatıyor. Bir şeyleri atlamamak adına, yazıma, kitabın adıyla nokta koymak istiyorum:

Sen de Olabilirsin! Unutma!

Bornova

*Sen De Olabilirsin, İlhan Soytürk, 2011, Gençlik Romanı, Akvaryum Yayınevi, İstanbul

IŞIK İNSANLAR

ZEKİ BÜYÜKTANIR

Bu yapıt İlhan Soytürk' ün yazdığı romanlarından birisinin adı ama bu ışık onun yüreğinde de var ki her kültürel toplantıda, belirli günlerde bir araya geldiğimizde o yüzündeki ışığı yüreğindeki sıcaklığı sunar yaklaşip selamlaşarak.

İlhan Soytürk 1958 doğumlu genç bir yazar bir şiir, dört masal, dört öykü , dört roman(çocuk kitapları) ile yazın yaşamına katılmış hızla da sayıyı artırma çabasında. Bir genç; kültür sayrılığına yakalandı mı,özelikle okuma onda bir tutku ise artık onu durduramazsınız.

Özellikle DİZİN söz konusu olduğunda onda kavganın başarısı,barışın beyaz bayrağı aranır. Çünkü abartılı sözcüklerle uygarlığın bilmem ne kadar geliştiğinden dem vurarak kendimizi teselli etmeye çalışsak da günümüzdeki kapitalizmin emperyal canavarlığı uygarlığın, bilimin,yazını,dizinin değil;teknğin geliştiğini görüyor, kahroluyoruz. Evet gelişen, ilerleyen bilim değil teknik.

Bu görüş içinde yazımı tamamlarken, dostun dizinlerini inceliyor, düşünüyordum. Dizinlerinden iki dizeye takıldım.

“UTANIYORUM
YALNIZ İŞKENCENİN ORTASINDA
USTAM PİR SULTAN
ŞAFAK ALACASI
BOYNUNDA PARLIYOR
YAĞLI İLMEK
ONA BAKMAKTAN UTANIYORUM,
CANLAR DİYERK”(Yitik Zamana Ağıt Sf:14)

İnsanlık yirmi birinci yüzyıla girerken bugün bile utanılası devinim sürüyor. İnsanlık bunu hak etmedi. Günümüzde bile sokak ortasında terör saçmalığıyla,kadınlar kızlar öldürülüyor, boğazlanıyorsa, yönetimler buna umar arama yerine kendileri de sözde hukuk diyerek hukuku ayaklar altına alabiliyorsa, kan davası, berdel gibi saçmalıklar toplumun kanayan bir yarası ise orada onulmaz yaralar açan sorunlar var demektir. İşte bu sorunların kurtuluş yolunu açacak yine en önde yazarlar,çizerler, ozanlar, bilgelerdir. Yani uygarlığı çok çaba ile tekniğin hızına yetiştirebilmek... Bunu da kalem tutanlar yapacaklar.

Üç bin yıl öncesinin Tiyatro Kültürüyle Aydınlığı yaratan Anadolu nerede, günümüz tekniği içinde dinselğe yönelen görüşler içinde toplumun sarsılan yapısı nerede?

Konumuz geçmişle geleceği karşılaştırmak değildi.Birden hızımı alamadım. Çünkü sıkıntılarımız bu konuda çok büyük.

Ancak biz konumuza dönelim.Bu değerli genç yazar hemşerim için bir dergi özel sayı yapma kararı vermiş. Bu, yazarı, ozanı özendirici kadirbilir bir düşünce.

Roman,öykü,dizin,masal... yapıtlarının örnekleri önümde. Yapıtlarındaki tatlı anlatım ona zaten ödül getirmiş. Onun bu alçakgönüllü çalışmaları kişiliğine de yansımış. Yapıtlarında basım,dizin,resimlendirme de titizlikle, özenle hazırlanmış.

Ancak son yıllardaki kavram kargaşaları içinde dil,yazım,eğitim- kültür kavramları sanki suçluymuş gibi bir eleştiri bombardımanına tutulmakta.Türkçe yadsınmaya çalışılmaktadır.Burada özellikle yazar, çizer, eğitimci bilim insanına büyük görev ile sorumluluk düşüyor.Osmanlı İmparatorluğu 600 yıl kendi dilini, kendi soyunu yok saydı. Sonuç ortada Bu gidişle 'AMAN SEN DE' diye üstüne yatarsak sonucun ne olacağı belli. Onun için özellikle eli kalem tutan yazarların sorumluluğunu anımsatmak istedim.

Soytürk'ün bütün yapıtlarında tatlı bir dili,rahat bir anlatımı var.Dizinde de süre içinde daha olgun dizinler yaratacağı kuşkusuz.Ancak Türkçe sözcüklere çok özen göstermek gerekir diye düşünüyorum. Bir küçük örnek vereceğim.

SEN DE OLABİLİRSİN adlı yapıtının arka kapağındaki on altı satırlık yazının içinde altı yabancı sözcük var.Oysa bunların Türkçeleri yazıya daha güzel yakışır diye düşünüyorum.(GURUR- ÖVÜNMEK) (ZİHİN-ANLAK) (MÜMKÜN- OLASI) (TESBİT-SAPTAMAK) (ZAMAN- SÜRE) (RAĞMEN— KARŞI)

Yazarın ödülü,doru kısırağın kamçısına benzer. Her kamçının şaklatılmasında doru kısarak şahlanır. İşte yazarı da özendiren,yüreklendiren moral eren ödüller.Genç yazarımız daha çok ödüller alacağı benziyor, yazdığı bu güzel yapıtlara bakınca.

Yukarıdaki eleştirel örneği vermem biraz da geçmişin o aydınlık dönemindeki titizliğin verdiği etki olsa gerek. Onun için o günlerin yani Cumhuriyetin ilk onlu yılların, hızının, çalışma ortamının günümüze nasıl böyle gelebildiğini belirtebilmek için yazmıştım. Onu da yine bir anı ile bitirmek istiyorum.

Genç yazardan yeni ödüllerle,daha güzel yapıtlar,dizinler bekliyoruz.

Bizim kuşak Devrimsel ortamın hızlı başlangıç döneminde özellikle DİL- YAZI devriminin heyecanlı devinimi içinde yetişti.Köy Enstitüleri, Halk Evleri, Konservatuar ile öteki aydınlık,çağdaşlığa yönelik kurumlar...Bunların içinde Türkçe yani DİL ile ilgili çalışmalar öyle coşku vericiydi ki... Valiler, kaymakamlar, öğretmenler,aydınlar ,yazarlar Üniversite Öğretim Üyeleri, halk görevli. Türkçe yatıp,Türkçe kalkıyorduk. Halkın köyünde,kentinde, evinde, barkında konuştuğu Türkçe sözcükleri derleyip Ankara'ya Türk Dil Kurumuna gönderiliyordu. Sonunda 12 ciltlik Derleme Sözlüğü,yanında Tarama- Türetme sözlükleri de kitaplıklardaki yerini aldı. Işıklar içinde yatsın Nurullah Ataç bu işin öncüsüydü. Hatta ona Tilcikler türetiyor diye takılırlardı. O hiç(VE) bağlacını kullanmazdı. Bu Arapça sözcük yerine bizim (LE, İLE) gibi ekler,(virgül) gibi bir imimiz varken Arapça bir eke ne gerek var diyordu. Ben de bu saygın görüşe katılarak yayımlanan yapıtlarımda kullanmamaya çalışmanın yanında son yayımlanan 3 yapıtımda (VE) bağlacını hiç kullanmadım. Gerçekten de tümceler daha tatlı ,daha güzel oluyor.

O günler çok geride kaldı. Şimdi karşı devrimin sancılı döneminde,halk bir yana, yazarı,çizeri, bilgisi, aydını, ozanı yabancı dil sayrılığına tutulmuş gibi varsa yoksa yabancı dil, özellikle İngilizce.

Dua etmekle bir yere varılmaz. Umut edelim de bu karmaşa dönemi geçsin. Geçsin de yine o 1923 Anadolu aydınlanmasının ilk yıllarındaki çağdaşlığa yönelişin hızına yeniden kavuşalım o güzel günlere.

Ne dersiniz?

ZEKİ BÜYÜKTAIR

Timuçin Özyürekli

İÇİMİZİ ACITAN BİR ROMAN

Eğitim emekçileri öğretmenlerin 'Çocuk Yazını'nda başarılı oldukları bir gerçek. Çocuk psikolojisini, sorunlarını, onların dünyasını iyi tanımaları sanırım bu başarıyı getiriyor. Çoğu eğitimci / öğretmen dili de güzel ve yetkin kullanıyor.

İlhan Soytürk'te bunlardan biri. Görev yaptığı dönemlerde öğrencilerine okuma tutkusunu aşlamış, yeterli görmemiş onları yazmaya da özendirmiş. Yetmemiş yazmaya yönelenlerin yazdıklarını bir kitapta "On yaş Bizim Şiirimiz"* de toplayarak yayınlamalarına yardımcı olmuş... Gerçek bir yazın emekçisi... Yazmaya gönül vermiş bir eğitimci/öğretmen...

"Sen Olabilirsin"*** çocuk romanı, Özgür Eğitim Yayınları'nın düzenlediği Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü'nde ikincilik kazanarak aynı yayın evinin Ödüllü Kitaplar Serisi'nin 27.kitabı olarak yayınlanmış. Başarılı kapak tasarımını Nazan Erkmen'in yaptığı kitap, engellilerin sorunlarını gündeme alıyor, başarıyla işliyor.

Romanda eğitici, yönlendirici, bilgi aktarmaları yapılsa da bütün bu yaklaşımlar ana dokuya zarar vermiyor. Bölüm geçişleri giriş-gelişme-sonuç bağlamında, merak öğeleriyle zenginleştirilerek geliştirilmiş. Dil olarak yaş grubunun kolay kavrayabileceği bir dil kullanılmış.

"Sen Olabilirsin" engellilerin yaşam biçimine toplumun bakış açısını eleştirirken, nasıl olması gerektiğinin de altını çiziyor. Okul yaşamında engelli çocukların çektiği sıkıntılar sergilenirken, bir gün herkesin engelli olabileceği vurgulanıyor.

Okuyucuyu romanın içine çekmek için başvurulan diyaloglar oldukça başarılı. "Sen Olabilirsin" kurgusu, dili ve olayları merak unsuruyla zenginleştiren yapısıyla başarılı bir roman. Gerçekliği verirken, okuyucuyu düş dünyasında bırakmayıp olabilir gerçekliğe çekiyor.

"Sen Olabilirsin" bazı ödüllerin nasıl yerini bulduğunun güzel bir örneği... Her iki kitabı gün ışığına çıkaran Top Yayıncılık'ı ve Özgür Eğitim Yayınları'nı kutlarım...

*Kitabın Adı: "On yaş Bizim Şiirimiz"

Yazarı: Hilal Necmiye –Hüsnü

Ataberk İlköğretim Okulu 4-B Sınıfı

Öğrencileri

Yayınevi: Top Yayıncılık

**Kitabın Adı: "Sen Olabilirsin"

Yazarı: İlhan Soytürk

Yayınevi: Özgür Eğitim Yayınları

ÇOCUK EDEBİYATINDA İLHAN SOYTÜRK KOZASI

SEZER ODABAŞIOĞLU

Yazarın kendi yaşam zenginliğinden yararlanarak tanıdığı, bildiği alanda yazarsa daha başarılı olacağını iyi bilen eğitimci, yazar İlhan Soytürk'ün mesleği gereği, yaşam zenginliği çocuklardır. Bu bağlamda, yıllardır çocuklarla çalışan, onların duygu ve düşüncelerine tanıklık eden, yeri geldiğinde acılarını, sevinçlerini paylaşan Soytürk, daha çok çocuklar için yazmayı yeğlemiş ve bu alanda başarılı olmuştur.

Çocuğa göreliği, çocuğun gerçekliğini göz ardı etmeden, ne yazarsam çocuk okurdan çok, nasıl yazarsam okur, kaygısıyla yazdığı yapıtlarında, oldukça başarılıdır. Çocuğu hafife almadan çocuksu bir dil ve anlatıma sahip olan yapıtları, çocuğun ruh ve zevk dünyasına hitap etmektedir. Bir çocuk edebiyatı yazarının, çocuğun biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimini iyi bilmesi gerektiğini, çocuğun işlenebilen bir hamur değil, yaşadığı ortamda bir sosyal varlık olduğunu, yaşam zenginliğinden iyi bilen yazar, yıllardır sessiz sedasız, çocuk edebiyatı alanında kendi kozasını örmüş ve bu alanda çok (37 kitap)sayıda eser vermiştir. Hemen aklıma gelen kitaplarından bazıları,Sarı Kızla Ak Kız, Cumhuriyet Çocuğu, Okul Heyecanı, Anneler Günü, Sen De Olabilirsin, Karabasan öykü ve romanlarını ve daha nicelerini görebiliriz... Bunlardan biri de: “Bisiklet De İstiyorum” öykü kitabıdır.

Akvaryum Yayınları'nın Gülen Çocuk Öykü Dizisi'nde yayımlanan 56 sayfalık bu kitabında, 9 yaş ve altı için yazdığı üç kısa öyküye yer vermiş. Kitapta yer alan ilk öykü: “Bisiklet De İstiyorum.” Öyküde, sel yıkımı sonunda gelişen olaylar, (çocuk edebiyatında olmazsa olmazlarından) gerektiği gibi, sade ve akıcı bir dille anlatılıyor. İnsan, öyküyü okuyup bitirdikten sonra: “Yıkımlarda bile çocuk, çocuktur... Duygu, düşünce ve istekleri de, olması gerektiği gibi hep çocuksudur” diye düşünmeden edemiyor. Doğrusu da bu olmalı, zaten... Çocuklarımızın, yetişkinler gibi düşünüp davranmasını ve yetişkinler dünyasına hemen girivermelerini istemek, biz yetişkinlerin en büyük yanlışı değil midir? Bırakalım, çocuk, çocuk gibi yaşasın; duygu, düşünce ve arzuları çocuksu olsun. Ruhsal gelişimini sağlıklı tamamlayıp büyüsün. Öykü, daha çok diyalog ağırlıklı olup çocuklarımızın hiç sıkılmadan hemen okuyup bitirecekleri türden... Çocuk gerçekliğine uygun, çocuksu, sade ve akıcı.

İnsanı ve çevresini gerçekçi açıdan tanıtan, yurt, çevre, ağaç sevgisini ve yardımlaşma duygusunu güçlendirici bir öykü olan , “Taşlıtepe' nin Çocukları” başlıklı ikinci öykü de, dil, içerik, sade anlatımıyla çocuklarımızın sıkılmadan okuyacakları bir öykü... Okullarda kutlanan belirli gün ve haftalardan biri olan “Orman Haftası”yla ilgili olarak ağacın ve ormanın önemini anlatan bu öyküde, az zamanda çok iş yapabilmek için işbölümlü ekip çalışmasının gerekliliği, başarılı bir kurguyla vurgulanmış.

Kitaptaki son öykü: “Gözde'nin Arkadaşları”...Bu öyküde, her yıl, çocuklarla birlikte coşkuyla kutladığımız 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ne Çocuk Bayramı öncesi, okul ve sınıflarda yapılan hazırlıklar anlatılıyor. Çok bildik bir konu olmasına karşın, dil, kurgu ve sade anlatımıyla çocuklarımızın yine sıkılmadan okuyacakları bir öykü.

Kitabı bütünüyle ele alacak olursak, çocuk edebiyatı ürünlerinde olması gerekenlerden hiçbiri eksik kalmamış. Kapak ve iç resimlerini karikatürist, illüstratör Gökhan Kalafat yapmış. Çocuğun gerçekliğini unutmadan çocuğa görelilik, dilde akıcılık ve sadelik, yaşadığı ortamda sosyal bir varlık olan çocuğun ruhsal gelişimini göz ardı etmeden, yurt ve orman sevgisini ve sevinçleri, güzellikleri başkalarıyla paylaşma duygusunu güçlendirmek kaygısıyla yazılan öykülerden oluşan bu kitabın tüm çocuklarımız tarafından okumasını salık veririm.

Son olarak, çocuklarımıza, yazarımız İlhan Soytürk hakkında kısa bir bilgi vermek isterim. 1958 yılında Sivas'a bağlı Gemerek ilçesinin Kocaoğlu köyünde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Gemerek'te, yüksek öğrenimini ise Adana Düzüci Eğitim Fakültesi'nde tamamladı. Yıllarca çeşitli kentlerde öğretmenlik yaptıktan sonra emekli oldu.

Yazarın Güneydoğu gazetesi, Çağdaş Türk Dili, Aykırısanat, Çalı, Berfin Bahar, Güncel Sanat dergilerinde öyküleri; Anzılha, Minerva, Dördüncü Yeni, Yeni Aşk dergilerinde şiirleri; Öğretmen Dünyası, ve Akköy dergilerinde çeşitli yazıları yayımlandı. 2001 yılında Mevlüt Kaplan Edebiyat Ödülü-Çocuk Romanı Yarışması'nda, " Sen De Olabilirsin" adlı romanıyla ikinci olan Soytürk, daha çok çocuklar için yazmaktadır.

İyi ki İlhan Soytürk var ve iyi ki daha çok çocuklar için yazıyor.

ÇOCUK KİTAPLARI VE İLHAN SOYTÜRK

ARSLAN BAYIR

Bazen, aman sen de çocuk değil mi”, deyip geçeriz.Çocuk kitabı satın alırken de çocuklarımızın bu en doğal ihtiyacı için de söyleriz. Veli olarak kendimiz anlamıyorsak kitap satan bir kırtasiyeye gidince; “ver oradan bir çocuk kitabı”, dersek yukarıdaki sözün aynısını ifade etmiş oluruz. Amacı para kazanmaktan başka bir şey olmayan satıcı da bu durumu kendi lehine çok iyi kullanır. Sonunda

olan çocuğa olur. Çocuk kitabı deyip geçmemek gerekir. Onu yazmak apayrı bir yetenek ister. Çocukların diline, beynine hitap gerek. İlhan Soy Türk bu konuda duyarlı bir yazar arkadaşımızdır. Onun büyükler için kitapları da var tabi. O ayrı bir konu, ama uzun yılların verdiği öğretmenlikten gelen bir de birikim olunca çocuk kitapları öne çıkıyor. Soy Türk sınıfta çocuklarla büyüdüğü için onları tanıma, algılama duygusu kitaplarına girmiştir. “Ha iste dili dilimdir”, diyecek derecededir kitapları. Elimde olan 10 kitabı üzerinde yaptığım incelemede İlhan’ın kitaplarına farklı bir bakış yaptım. Akvaryum yayınlarından çıkan kitapları ağırlıklı olarak 8 ve 9 yaş üzeri çocuklar için tasarlanıp yazılmıştır. Her şeyin bir albenisi vardır. Kitapların

da öyledir. Bunu kitabı elimize aldığımızda veya vitrinde seyrederken hissederiz, görürüz. Yazarın kitapları ‘Gülen Çocuk Öykü Dizisi’ içerisinde çıkmış. Tüm kitaplarını Gökhan Kalafat resimlemiş.

Her albeni iyi olacak, diye bir şey yoktur. Fakat İlhan’ın kitaplarındaki albeni bu kitap alınır, dedirtiyor kapağa bakınca. Kitabın içini incelemeden kapakta beliriyor insanın içine doğan güneş. Herseyi gösteren dış görüntü değil mi? Bütün kitapların kapakları, içindeki öykülerle uyum içinde çizilmiş. “Bu böyle olur”, diyecekler çıkar

elbet. Ne yazık ki her kitapta bunu göremiyoruz. Bazen kapak resmine uymayan veya yeteri kadar yansıtmayan konular oluyor. Oysa İlhan'ın kitaplarının kapağı içini yansıtıyor. Bunu okuyunca daha iyi seziyor insan. Bazen “içi dışı birdir”, derler. Bazen de “için nasılsa, dışında öyledir”, diye söylenir. İşte İlhan Soytürk'ün kitapları bu sözlere uyan kitaplardır. 10 kitapta dikkat çeken bir konu da kitapların

4'ü 48 sayfa 6'sı 56 sayfadan oluşmaktadır. Kitapların iç sayfaları 2. ve 3.sınıf öğrencilerinin okumasını hızlandıracak nitelikteki punto ve satır aralığı ile yazılmıştır. Bunu her yerde böyle göremeyiz. İlhan

Soytürk'ün kitaplarının her sayfası kenar süsleri dediğimiz ve çocukların çok sevdiği desenlerle örülmüş adeta. Böyle olunca da çocuk, kitabı açtığı zaman sayfaların kenarları kenar süsü dediğimiz

renkli desenlerle süslü olduğunu görünce okuma hevesi artar. Bu çocuk için ayrı hoşnutluktur. Daha zevkle dokunur kitaplara. Sayfaları daha iç açıcı bir zevkle çevirir. Kitapların içi de ayrıca renkli olarak konuyu gidişatına göre resimlendirilmiştir. Bu çalımsa da kitapların

okunurluk olayını artıran bir etmendir. İç resimlerdeki uygunluk çocukların dinlenme anında bile hayallerini süsleyecek kadar dinlendirici ve eğitimci resimlerdir. ‘Fatih Dede’ ve ‘Sarı Kızla Ak Kız’ kitaplarında 7’ser resim. ‘Anneler Günü’ ve ‘Kırbaş’ kitaplarında 10’ar resim. ‘Kırık Bisiklet’ ve ‘Bisiklet De İstiyorum’ kitaplarında 12’ser resim, ‘Cumhuriyet Çocuğu’ ve ‘At ile İnatçı Eşek’ kitaplarında 9’ar resim. ‘Yaslı Kurbağa’ kitabında 6 resim, ‘Okul Heyecanı’ kitabında 11 bulunmaktadır. Gerek ders, gerek öykü ve masal kitaplarındaki konular çocukların hafızalarında gördükleri resimlerle daha fazla kalıyor. Görülen şey kolay unutulmaz. İhsan Soytürk bu konuda şanslıdır. Çünkü onun kitaplarındaki resimler kendisinin adını sürekli hatırlatacaktır. Konuya uygun resim konunca,

onu yazan yazarı hatırd tutmak daha kolay olur.

Okullarda bazen çocuğa resimlerden de konu anlattırılır. Çocuk kitaptaki bir parçayı hiç okumamış olsa bile, resimlerine bakarak yazarın anlatmak

istediğine yakın olarak parçayı anlatırlar. İlhan Soytürk'ün kitabındaki resimlere bakınca çocuklar ne konuyu rahat bir şekilde anlatabilirler. İlhan de tahmin ederek yazmıştır, ki resimleyen kişi de buna uygun çizimler yapmış. Çağımız görsellik çağdır. Çocuk hatta büyük bile önce görselliğe yönelir. İlhan'ın kitabına bu fazlasıyla vardır, ki bu da okuma oranını artırmaktadır.'Kırık Bisiklet tek konu ile başlayıp bitiyor. Ağırlıklı olarak Semih'in rahatsızlığı islenmiştir. Kitabın sonuna doğru bir alt başlık biçiminde Semih'in iyileştiğini anlatan bir başlık daha konmuş. Herkeste sağlık önemlidir, fakat kitapta bile olsa sakat kalmak korkusu insanı yıpratır. Onun için yazar Soytürk 'Semih iyileşti' adını verdiği ikinci bölüm ile çocuğun aklına yerleşecek olan hastalık korkusunu Semih'i iyileştirerek atıyor.

Sarı kızla Ak Kız' kitabında iki ördeğin macerası var. Hayvan ile insan arasındaki iletişimin nasıl olduğu anlatılmış. Yine sağlık bu kitabında ana teması. Ayrıca bu kitapta 'Anneannem' adlı ikinci bir parça daha bulunmakta. Burada anneannenin anlatışları ve özellikle Atatürk vurgusu dikkat çekmektedir. 'Anneler Günü' iki bölümden oluşmakta. Birincisi bölümde anne sevgisi, anneye verilen bir buket çiçeğin önemi ve anne şefkati öne çıkıyor. İkinci bölüm başlığı 'Al İbik ile Mor İbik' adını taşımakta. Bu bölüm yine hayvanların arasındaki iletişim üzerine kurulmuş. İlhan Soytürk'ün kitaplarında dikkat çeken bir özellik ise kurulan cümlelerin çok uzun olmaması. Aynıısı sözcükler içinde geçerlidir. Sözcükler uzun olursa, cümle de uzun olur. Bu durum çocuğu sıkır

ve kitabın okunurluk oranını azaltır. İlhan Soytürk'ün böyle bir sorunu yok. Çünkü sözcük ve cümleler uzun olmadığı gibi anlaşılır niteliktedir. Bir yazar okurunu memnun etmek ister. Bu da okuru sıkmamakla olur. İlhan Soytürk'ün küçük okurları bu konuda şanslılar. Çünkü sayfalarda anlaşılmazlık ve yabancı sözcükler yok. Ayrıca cümleler anlaşılması kolay sözcüklerle kurulmuştur. İlhan'ın kitaplarında dikkat çeken diğer bir özellik ise uzun paragrafların olmamasıdır. Bu da çocuk kitaplarının bir başka özelliğidir. Uzun ve sıkıca paragraflar kitabın okunurluk oranını azaltır çünkü. Öykülerde imla ile ilgili hiç bir sorun yok. Ayrıca harf hataları gibi sorunlar da yok. Öykülerde hayvan ile insanlar arasındaki ve hayvanların kendi aralarındaki diyaloglar çok mükemmel bir şekilde islenmiştir. Bunlar uzun paragraflar biçiminde anlatılmak yerine karşılıklı konuşmalarla devam ettirilmiştir. Kitap isimlerine baktığımız da bazıları; 'Yaslı Kurbağa', 'Kırbas', 'At ile İnatçı Eşek', 'Sarı Kıza

Ak Kız' gibi hayvan isimlerinden oluşmakta. Bu da çocuklara hayvan sevgisini asılamak için çok önemlidir. Kitabının ikisinin ismi 'Cumhuriyet çocuğu' ve

‘Okul Heyecanı.’ Çocuğa okulun önemini vurgulamak için bilerek konulmuş bu isim çok yerindedir. Mustafa Kemal ve bağımsızlık okulun öğretmesi gereken bir konu olduğu için bu iki eser birbirini tamamlamaktadır. Çünkü okullar, cumhuriyetin okullarıdır ve çocuğun okulda ilk öğrendiği Atatürk'tür. Böylelikle çocuklara tarih ve tarihi kişiler bilinci aşılamış oluyor yazarımız Soy Türk. ‘Bisiklet De İstiyorum’ ve ‘Kırık Bisiklet’ kitapların da isim konusunda aynı sözcükleri içeriyor. Her ikisinin konusu da ayrı düşünülmüş fakat özünde insan olgusu vardır. Zor durumda olan insanların yaşamları ve bir yardım kuruluşu konusu öne çıkıyor. Çalışmanın önemi vurgulanıyor her iki kitapta da.

‘Fatih Dede’ ve ‘Anneler Günü’ kitaplarında her şeyin basının sağlık ve sevgi olduğu belirgin özelliklerdendir. ‘Sarı Kız Ak Kız’ kitabının ilk öyküsünün sonunda söyle bir cümle geçiyor, ki bu yazarın çocukları yazmaya teşvik etmesin gösteren bir davranıştır. “Arkadaşlarınızla tartısın, defterinize yazın. Öğretmeninize okuyun.” Yazar, ‘At ile İnatçı Eşek’ kitabının birinci bölümünün sonunda da öğrencilere öğretici bir söz yazıyor: “Siz, bu masalı arkadaşlarınızla okuyun. Masal kahramanlarının davranışlarını, doğru ve yanlış yönlerini tartısın.” Kalemine sağlık sayın Soy Türk. Şimdiki çocuklar şanslı sizin sayenizde.